

Europees Agentschap
voor Veiligheid en
Gezondheid op het Werk

**Economische aspecten
van veiligheid en
gezondheid op het werk
in de lidstaten van de
Europese Unie**

**Europees Agentschap
voor Veiligheid en
Gezondheid op het Werk**

Economische aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk in de lidstaten van de Europese Unie

Leden van de Thematische Netwerkgroep “Nationale programma’s en prioriteiten”

Oostenrijk: Ernst Piller
België: Luc van Hamme
Denemarken: Jens Jensen
Finland: Lars-Mikael Bjurström
Frankrijk: Françoise Murillo
Duitsland: Ulrich Riese en Karl Kuhn
Griekenland: Matina Pissimissi
Ierland: Sylvia Wood
Italië: Maria Castriotta en Rita Bisegna
Luxemburg: Robert Klopp
Nederland: Rob Triemstra en Virginia Hoel
Portugal: António Fonseca
Spanje: Margarita Lezcano Núñez en Teófilo Serrano Beltrán
Zweden: Bertil Remaeus en Elisabet Delang
Verenigd Koninkrijk: Jeanie Cruickshank

Voorzitter: Hans-Horst Konkolewsky
Projectleider: Martin den Held
Projectmedewerkers: Dagmar Radler en Usua Uribe
Steun is verleend door het NIA-TNO (Nederland)

INHOUD

	Page	
Samenvatting	7	
1. Inleiding	11	
Deel 1. Overwegingen met betrekking tot kosten en baten van maatregelen		
2. Relevantie van kosten en baten	14	
3. Effecten van kosten/baten-analyses op besluitvorming	16	
4. Doelstellingen van kosten/baten-analyses	16	
Deel 2. De economische betekenis van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk		
5. Methoden en inhoud	26	
6. Kosten van arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen	28	
7. Instrumenten waarmee bedrijven de kosten en baten kunnen ramen	32	
Deel 3. Gebruik van financiële prikkels		
8. Subsidies	38	
9. Financiële sancties als onderdeel van handhaving	42	
10. Prikkel in sociale verzekeringen	46	
11. Selectie van opdrachtnemers op grond van criteria voor veiligheid en gezondheid op het werk	52	
Deel 4. Europees niveau		
12. Initiatieven op Europees niveau	56	
Deel 5. Conclusies		62
Bijlage I Definities	66	
Bijlage II Afkortingen	68	

SAMENVATTING

Inleiding

Dit rapport over de economische aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk in de lidstaten van de Europese Unie is een samenvatting van het tweede grote informatieproject dat is uitgevoerd onder auspiciën van het Agentschap sinds het zijn werk aanving in september 1996. Het doel van dit project is een overzicht te geven van het verband tussen economische factoren en de formulering van het beleid voor veiligheid en gezondheid in de lidstaten.

De resultaten van dit project laten zien dat de raming van de kosten en baten van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk een belangrijk onderwerp is geworden in de meeste lidstaten van de Europese Unie en dat er in nog steeds toenemende mate aandacht aan wordt geschonken. Daarbij moet ook worden erkend dat de meeste lidstaten eveneens nadruk leggen op het belang van ethische overwegingen bij de besluitvorming voor veiligheid en gezondheid op het werk.

Overwegingen met betrekking tot kosten en baten van arbo-maatregelen

In sommige lidstaten is de evaluatie van de economische gevolgen van maatregelen een vast onderdeel van de informatie die in aanmerking wordt genomen

bij besluitvorming op beleidsgebied. De invloed van economische evaluaties op de besluitvorming varieert echter per lidstaat. In situaties waarin consensus wordt nagestreefd met sociale partners kan kosten/baten-analyse (k/b-analyse) een belangrijke rol hebben in het vinden van de uiteindelijke oplossing. Verschillende lidstaten wijzen er echter nadrukkelijk op dat de k/b-analyse niet de belangrijkste factor is in de besluitvorming. Toch lijkt de duidelijkheid die economische evaluaties scheppen het makkelijker maken om tot haalbare compromissen te komen. Deze werkwijze dient als kwaliteitscontrole waarbij de doelmatigheid van een maatregel systematisch wordt nagegaan.

De economische gevolgen van het beleid voor veiligheid en gezondheid op het werk

Om te beschikken over relevante informatie over de effecten van maatregelen (zoals de invoering van nieuwe of de aanpassing van bestaande regelgeving) is het in veel lidstaten gebruikelijk om een evaluatie te verrichten voordat de wetgeving wordt ingevoerd (ex-ante). In sommige lidstaten wordt een dergelijke ex-ante-evaluatie volgens vaste regels uitgevoerd en soms is de evaluatie zelfs verplicht. De reikwijdte van de evaluaties verschilt per land en kan ook variëren naar gelang van de aard van de maatregel en de ernst van het betrokken probleem. Het evalueren van andere maatregelen zoals campagnes, enz., gebeurt op veel kleinere schaal.

Maatregelen kunnen ook achteraf worden geëvalueerd (ex-post). Het doel van een ex-post-evaluatie kan zijn om de doelmatigheid en de efficiëntie van de maatregel te beoordelen. De resultaten van de k/b-analyse nadat de maatregel is uitgevoerd kunnen worden gebruikt om die maatregel aan te passen. Meestal wordt er wetgeving geëvalueerd. Er zijn maar weinig landen die andersoortige maatregelen op deze wijze evalueren.

Bij ex-ante- en zeker bij ex-post-evaluaties zijn de baten moeilijk te ramen. Een van de problemen daarbij is dat de baten van preventieve maatregelen vaak pas na lange tijd zichtbaar zijn. Over het algemeen kan men stellen dat dergelijke evaluaties moeilijk uitvoerbaar zijn door gebrek aan betrouwbare gegevens en problemen bij het afbakenen van relevante factoren.

Afgezien van de bovengenoemde benaderingen kan ook de werkzaamheid van de bestaande nationale systemen voor veiligheid en gezondheid op het werk in de lidstaten worden gemeten. Dit kan bijvoorbeeld door economische doelmatigheidsindicatoren te gebruiken.

Hoewel deze mogelijkheid bestaat, moet worden vastgesteld dat dit soort evaluatie tot nu toe niet veel aandacht heeft gekregen. In de meeste lidstaten zijn er geen instrumenten beschikbaar voor het evalueren van de doelmatigheid van het systeem voor veiligheid en gezondheid op het werk.

Om de economische gevolgen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te evalueren dienen de onderliggende begrippen kosten en baten te worden gespecificeerd. Meestal wordt er een dui-

delijk onderscheid gemaakt tussen de kosten van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk (preventieve kosten) en de baten na de toepassing van de maatregelen. De evaluatiemethoden voor de kosten en baten verschillen per land en kunnen ook verschillen naar gelang van de aard van de maatregel. De vermeden ziektekosten zijn een algemene categorie bij het ramen van de baten. De vermindering van de lasten voor de gezondheidszorg en de herintegratiekosten worden minder vaak geraamd. Over het algemeen bestaat er weinig ervaring met het kwantificeren van de gevolgen voor productiviteit en productkwaliteit.

In de meeste lidstaten publiceren de particuliere ziektekostenverzekeraars of de (semi) overheidsinstellingen statistieken van het aantal arbeidsongevallen en de nadelige gevolgen voor de gezondheid op jaarbasis. Meestal zijn er ook statistieken beschikbaar van het aantal verloren werkdagen en het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen die zijn toegekend op grond van deze arbeidsongevallen en gezondheidsrisico's. Afhankelijk van de lidstaat kan er meer informatie beschikbaar zijn. Hoewel het zeer waarschijnlijk is dat deze statistieken geen volledige weergave zijn van de arbeidsgebonden ziekten, worden ze vaak gebruikt als basis voor de raming van de kosten van arbeidsgebonden ziekten als percentage van het Bruto Binnenlands Product.

Sommige lidstaten ramen zelf de kosten van arbeidsgebonden ziekten als percentage van het Bruto Binnenlands Product. De gemelde percentages liggen tussen de 2,6 en 3,8. Voor andere lidstaten zijn ramingen gemaakt ten behoeve van dit project. Zij zijn gebaseerd op alle gerapporteerde lastengegevens en

op statistieken. In deze gevallen lagen de percentages tussen de 0,4 en 4,0. Benadrukt dient te worden dat er wegens de verschillen in de berekeningsmethoden op dit moment geen harde vergelijkingen tussen de lidstaten kunnen worden gemaakt en geen normen kunnen worden aangegeven.

Voor de afzonderlijke bedrijven is het belangrijker te weten in hoeverre een specifieke investering in maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk hun kosten doet dalen. In de meeste lidstaten zijn hiervoor instrumenten beschikbaar danwel in ontwikkeling die de bedrijven bij deze evaluaties helpen. De gebruikte instrumenten zijn vaak ontwikkeld met steun van nationale overheidsinstanties of met hulp van verzekeringsfondsen.

Er is een specifiek probleem opgemerkt in verband met de kleine en middelgrote ondernemingen. Deze ondernemingen hebben meestal onvoldoende financiële en personele middelen om deze methoden goed toe te passen. Grote ondernemingen bezitten vaak de financiële middelen om deze methoden zelf te ontwikkelen of hebben de middelen om particuliere adviesbureaus in te huren om deze methoden voor hen te ontwikkelen.

Tot slot moet worden vastgesteld dat de lidstaten niet beschikken over kwantitatieve gegevens van het feitelijk gebruik van deze instrumenten die de gevolgen van risico's en maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk berekenen.

Gebruik van financiële prikkels

Financiële prikkels ter bevordering van preventieve maatregelen kunnen ook rechtstreeks worden toegepast. Er zijn drie hoofdcategorieën financiële maatregelen te onderscheiden:

- subsidies;
- financiële straffen en administratieve boetes als handhavingsmaatregelen;
- prikkels in sociale verzekeringen.

Subsidies voor afzonderlijke ondernemingen kunnen worden gebruikt om de investeringskosten in preventieve maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk voor ondernemers te verlagen en zo de ontwikkeling, verkoop of aanschaf en toepassing van deze maatregelen te bevorderen. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de financiële prikkels in veel lidstaten bestaan uit het verlagen van de kosten voor technische ondersteuning of het opzetten van subsidiëeringsregelingen. Tot nu toe is er betrekkelijk weinig gebruik gemaakt van belastingtechnische maatregelen. Maar al met al bestaan er in de meeste lidstaten positieve prikkels ter bevordering van de ontwikkeling, verkoop of aanschaf van veilige en gezonde producten, productiemethoden, werkorganisatie, machines, enz.

Ook is gebleken dat de gevolgen van dergelijke subsidies slechts in enkele lidstaten worden geëvalueerd. Wat de toekomst van subsidieregelingen betreft, lijken er in Europa verschillende tendensen te bestaan. In sommige lidstaten staan de subsidiefondsen onder

druk, terwijl andere lidstaten nieuwe maatregelen invoeren.

Een ander soort financiële prikkel om ondernemingen ertoe te brengen maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te nemen zijn financiële straffen (opgelegd door rechtbanken) en administratieve boetes (opgelegd door inspecties) als middel voor handhaving. De lidstaten hebben goed ontwikkelde systemen om financiële straffen en administratieve boetes op te leggen aan afzonderlijke ondernemingen. Niettemin lijken financiële sancties nogal terughoudend te worden toegepast. Naleving van de wetgeving is de belangrijkste doelstelling van afdwinging.

Enkele lidstaten geven aan dat het niveau van de financiële sancties te laag is om afschrikwekkend te werken en dat zij stappen hebben ondernomen om deze sancties te verhogen. Bovendien lijkt er een groeiende belangstelling te bestaan voor het opleggen van administratieve boetes door de overheidsinstanties zelf in plaats van, of daarnaast, overtredingen voor het gerecht te brengen.

Verzekeringsinstellingen - of ze nu door overheidsinstanties, de sociale partners of particuliere organisaties worden beheerd - kunnen een grote rol spelen bij de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk omdat zij een rechtstreeks belang hebben bij de beheersing van het aantal beroepsziekten en arbeidsongevallen. De verzekering voor beroepsziekten of arbeidsongevallen is vaak wettelijk verplicht. Dit wil niet altijd zeggen dat de verzekering voor beroepsaandoeningen deel uitmaakt van een nationaal stelsel van sociale verzekeringen. In enkele lidstaten zijn particuliere verzekeringsmaatschappijen onder supervisie van

de overheid (semi-overheidsbedrijven) verantwoordelijk voor deze verzekeringen

Premieheffing biedt de mogelijkheid om financiële prikkels te vormen ter bevordering van preventieve maatregelen op bedrijfsniveau. In een meerderheid van de Europese lidstaten worden financiële prikkels in verplichte sociale verzekeringen toegepast. Differentiatie van verzekeringspremies voor arbeidsongevallen en beroepsziekten is de meest voorkomende prikkel. Over het algemeen verwachten de lidstaten geen grote veranderingen in het niveau of de aard van deze prikkels, hoewel er een tendens lijkt te bestaan om de premies sterker te differentiëren.

Niet alleen de verplichte sociale verzekeringen voorzien in de verzekering tegen beroepsziekten en arbeidsongevallen; soms zijn het ook particuliere verzekeringen op vrijwillige basis. Ook hierbij is premiedifferentiatie het meest gebruikte instrument. De reikwijdte van particuliere verzekeringen ter verbetering van veiligheid en gezondheid door financiële prikkels is echter beperkt. Met name voor kleinere bedrijven hangen de verzekeringskosten eerder samen met sector-brede ervaring op het gebied van claims dan met de beoordeling van de doelmatigheid van de veiligheids- en gezondheidsregelingen bij de afzonderlijke bedrijven.

Een nieuwe aanpak om veiligheid en gezondheid op het werk bij bedrijven te bevorderen wordt toegepast door sommige overheidsorganisaties - in hun hoedanigheid van particuliere instellingen - die contractanten selecteren of leveranciers van producten, goederen en diensten op grond van hun resultaten ten aanzien van veiligheid en gezondheid op het werk.

Deze methoden hebben soms een nogal legalistisch karakter. Soms eist een overheidsinstantie bijvoorbeeld van een contractant dat hij de wettelijk verplichte bepalingen voor veiligheid en gezondheid op het werk naleeft op straffe van een mogelijke uitsluiting bij andere contracten die worden gegund aan bedrijven die schuldig zijn bevonden aan overtredingen inzake veiligheid en gezondheid op het werk. Overheidsinstanties kunnen zelfs hogere veiligheids- en gezondheidsnormen eisen dan het minimum niveau dat is ingesteld door regelgevingen, of eisen dat er bepaalde initiatieven worden genomen ter ondersteuning van de praktische uitvoering van de veiligheid en gezondheid op de werkplek (bijvoorbeeld scholingsprogramma's of campagnes).

Het laatste onderwerp dat dit rapport behandelt is de vraag aan de lidstaten welke initiatieven er op Europees niveau kunnen worden ontplooid met betrekking tot de economische aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk. Veel lidstaten erkennen met name de behoefte aan uitwisseling van informatie over de raming van kosten en baten van maatregelen die door de nationale overheidsinstanties zijn genomen. Wat de ontwikkeling van methodologieën op nationaal niveau betreft, zijn veel lidstaten van mening dat er behoefte is aan een methodologie op grond waarvan de effecten van de toepassing van EU-richtlijnen kunnen worden geëvalueerd waarbij gemeenschappelijke factoren worden gehanteerd die vergelijkingen mogelijk maken.

Een aantal landen stelt voor methodologieën of instrumenten voor gebruik op bedrijfsniveau te ontwikkelen. Sommige landen benadrukken het belang van eenvoudige modellen voor kosten/baten-analyses die

ook door KMO's bij hun dagelijks werk kunnen worden gebruikt.

Intensievere verspreiding van informatie over financiële prikkels wordt door de meeste lidstaten voorgesteld. Enkele lidstaten doen een voorstel voor meer onderzoek en verspreiding van empirisch bewijs van de doelmatigheid van financiële prikkels die op verzekeringen zijn gebaseerd.

1

INLEIDING

De ondersteuning van uitwisseling van informatie tussen Europese lidstaten is een van de belangrijkste taken van het Europees Agentschap voor de Veiligheid en Gezondheid op het Werk. In dit kader is de organisatie van informatieprojecten over specifieke onderwerpen een belangrijk instrument. Dit rapport over de economische aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk geeft een samenvatting van het tweede grote informatieproject onder auspiciën van het Agentschap sinds het zijn werk aanving in september 1996.

Dit rapport is gebaseerd op de resultaten van een vragenlijst die in samenwerking met vertegenwoordigers van alle Europese lidstaten werd opgesteld en vervolgens door alle lidstaten werd beantwoord. Bij die antwoorden worden ook de standpunten van de sociale partners en andere organisaties in aanmerking genomen. De uitgebreide antwoorden van de lidstaten zijn te vinden op de website van het Agentschap.

Dit project heeft als doel een overzicht te geven van de wijze waarop economische aspecten verband houden met de beleidsvorming voor veiligheid en gezondheid op het werk in de lidstaten. Dit rapport zal ook als grondslag dienen voor de selectie van verdere activiteiten op dit gebied.

De raming van kosten en baten van veiligheid en gezondheid op het werk staat de laatste jaren erg in de belangstelling. In 1997 werd er een grote internationale conferentie over het onderwerp georganiseerd tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie. Bovendien hield het Raadgevend Comité voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk in Luxemburg

zich bezig met een hiermee samenhangend onderwerp. Het richtte een ad-hoc groep op voor de "Sociaal-economische beoordeling van wetgeving inzake veiligheid en gezondheid op het werk" ter voorbereiding van een rapport voor het Comité. Om te voorkomen dat activiteiten elkaar overlappen werd er verder aandacht geschonken aan het geplande SHA-PE-project dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd.

Dit project van het Agentschap en zijn netwerk hield rekening met de resultaten van de conferentie en het werk van het Raadgevend Comité, maar was tegelijkertijd om verschillende redenen bedoeld om het vraagstuk te verruimen. Ten eerste moet worden onderkend dat de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk niet simpelweg kan worden teruggebracht tot een technische kwestie van kosten en baten. Kosten en baten kunnen alleen een discussie over voorkeuren voor maatregelen ondersteunen. Ten tweede zijn er vele andere economische kwesties die ook van belang zijn in verband met veiligheid en gezondheid op het werk, bijvoorbeeld de rol van financiële prikkels (subsidies en financiële sancties) en de mogelijke rol van nationale en andere verzekeringsorganisaties.

Het doel van dit project is informatie te verschaffen over de manier waarop economische factoren een rol spelen bij beleidsvorming voor veiligheid en gezondheid op het werk op nationaal niveau. Deze factoren kunnen nogal uiteenlopen. Dit rapport licht de volgende factoren toe:

- de overwegingen met betrekking tot de kosten en baten van maatregelen voor veiligheid en gezond-

heid op het werk, waarbij vraagstukken worden behandeld als het belang dat de lidstaten hechten aan kosten en baten en de gevolgen van een k/b-analyse voor beleidsontwikkeling. Het rapport gaat nader in op de vraag hoe momenteel dit soort analyse wordt gebruikt bij de beleidsontwikkeling voor veiligheid en gezondheid op het werk (de mate waarin gebruik wordt gemaakt van een k/b-analyse voordat en nadat er maatregelen zijn genomen);

- op de tweede plaats behandelt het rapport de inhoud (dat wil zeggen de componenten) van een k/b-analyse. Verder geeft het rapport een overzicht van methoden die op nationaal niveau worden gehanteerd voor het ramen van de economische gevolgen van veiligheid en gezondheid op het werk, met name van de kosten van arbeidsgebonden gezondheidsrisico's. Ook is het bedoeld om informatie te geven over de mate waarin k/b-analyses worden gehanteerd op bedrijfsniveau;
- op de derde plaats geeft het rapport een overzicht van de wijze waarop andere financiële prikkels worden aangewend, zoals subsidies, financiële sancties bij handhaving en prikkels via verzekeringen. Het verschaft ook informatie over voorbeelden van methoden in de lidstaten om opdrachtnemers te selecteren op grond van hun resultaten op het gebied van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk;
- tot slot geeft het rapport een samenvatting van voorstellen van lidstaten met betrekking tot kwesties die op Europees niveau kunnen worden aangepakt.

Deel 1.

**OVERWEGINGEN MET BETREKKING
TOT KOSTEN EN BATEN VAN MAATREGELEN**

2 RELEVANTIE VAN KOSTEN EN BATEN

De verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk kent een lange traditie in Europa. Op nationaal en Europees niveau uitgevoerde maatregelen hebben geleid tot een relatief hoog peil van de bescherming van werknemers. Economische overwegingen met betrekking tot de toepassing van nieuwe maatregelen worden meestal op een of andere wijze in aanmerking genomen, zij het meestal impliciet.

Op het ogenblik krijgt het ramen van kosten en baten van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk veel aandacht. Veel lidstaten geven aan dat de economische gevolgen op dit moment een hoofdthema zijn. In andere lidstaten groeit de belangstelling voor kosten/baten-analyses. Maar weinig landen geven aan dat het geen belangrijk of steeds belangrijker thema is.

Sommige landen trachten de algemene bewustwording van de baten van veiligheid en gezondheid op het werk te bevorderen, bijvoorbeeld via campagnes om het belang van een goede veiligheid en gezondheid op het werk te benadrukken (het Verenigd Koninkrijk). In verschillende landen wordt informatie over kosten en baten verspreid. Het blijkt dat werkgevers belangstelling hebben voor instrumenten om kosten en baten op bedrijfsniveau te ramen. In sommige landen (Finland, Nederland) wordt deze belangstelling aangemoedigd door nationale overheidsinstanties die steun verlenen aan de ontwikkeling van instrumenten om kosten en baten op bedrijfsniveau te ramen.

De toegenomen belangstelling is niet verrassend, aangezien investeringen in veiligheid en gezondheid op het werk een herindeling impliceren van het financieel en menselijk potentieel op bedrijfs-, nationaal en internationaal niveau. Overwegingen met betrekking tot de doelmatigheid zijn derhalve belangrijk. Een complicerende factor is dat de baten van deze maatregelen voor het afzonderlijke bedrijf of voor de samenleving als geheel niet altijd direct bekend zijn

In de discussie over maatregelen met de sociale partners komt het kosten- en batenvraagstuk aan de orde. Vooral de verwachte hoge kosten en de gevolgen ervan voor kleine en middelgrote ondernemingen zijn vaak een belangrijk onderwerp van discussie.

Ondanks het feit dat de meeste landen van de Europese Unie k/b-analyses over het algemeen belangrijk vinden, leggen zij ook de nadruk op het belang van ethische overwegingen. Er hoeft niet altijd te worden verwacht dat de maatregelen een hoger economisch rendement opleveren dan de gemaakte kosten, want in sommige gevallen kunnen de sociale risico's dermate groot zijn dat actie onvermijdelijk is.

Is op dit moment de raming van kosten en baten van arbo-maatregelen een belangrijk thema? Wat zijn de verwachtingen voor de toekomst?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het heeft geen uitdrukkelijke prioriteit ↳ gewoonlijk krijgen de baten weinig aandacht ↳ in de politieke discussie wordt vaak gewezen op de verwachte hoge kosten voor KMO's ↳ kostenramingen worden steeds belangrijker 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ op dit moment is het een hoofdthema en het zal in de toekomst in politiek opzicht belangrijk worden ↳ de financiële middelen zijn schaars, dus is er bewijs nodig dat maatregelen rendabel zijn 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ twee soorten kosten wekken belangstelling: de totale ziektekosten voor de samenleving en de kosten van nieuwe regelingen voor bedrijven ↳ de kosten voor bedrijven van wijzigingen van de Arbeidsomstandighedenwet zijn in de media besproken ↳ de belangstelling van de sociale partners blijft naar verwachting op hetzelfde niveau 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er bestaat een groeiende belangstelling met de nadruk op het belang van arbeidsvoorwaarden voor de nationale economie ↳ de discussie wordt aangemoedigd door de overheidsinstantie voor veiligheid en gezondheid op het werk, door het ontwikkelen van door bedrijven te hanteren modellen ↳ de economische gevolgen van psychologisch welzijn en ergonomie hebben geleid tot discussie over veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ geleidelijk wint de kwestie op nationaal niveau aan belangstelling ↳ men vindt kosten/baten-analyses belangrijk voor de aanmoediging van de sociale partners en bedrijven om veiligheid en gezondheid op het werk te verbeteren. Het resultaat is dat alle kosten en baten zichtbaar worden gemaakt
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ kosten- en batenraming is een belangrijk thema ↳ de aantoonbaarheid van financiële voordelen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk zal steeds belangrijker worden voor zowel afzonderlijke bedrijven als de nationale economie 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ kosten- en batenraming wordt steeds belangrijker ↳ naar verwachting zullen in de toekomst de resultaten van kosten/baten-analyses werkgevers er steeds meer toe brengen de werkomgeving te verbeteren 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de juridische en morele aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk krijgen nu steeds meer belangstelling van de overheid ↳ groeiende belangstelling van de kant van werkgevers voor het belang van een goede kosten/baten-analyse inzake veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het thema wordt steeds belangrijker ↳ er is onderzoek gefinancierd dat de gevolgen van EU-verordeningen voor KMO's (die in Italië prevaleren) duidelijk maakt 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de kostenraming (niet van de baten) van veiligheid en gezondheid op het werk krijgt steeds meer aandacht
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ kosten- en batenraming wordt steeds belangrijker. Naar verwachting zet deze tendens zich voort (bv. Onderzoek, informatieverbreiding, enz.) ↳ het belang is tweevoudig: <ul style="list-style-type: none"> – kosten/baten-overwegingen kunnen bedrijven aanmoedigen de veiligheid en gezondheid op het werk te verbeteren – de invoering van marktfactoren kan de doelstelling om gedetailleerde wetgeving te beperken ondersteunen, aangezien het belang van werkgevers zou toenemen 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ kostenraming is belangrijk aangezien de kosten een last zijn voor de sociale zekerheid en voor bedrijven; het kan de concurrentiepositie aantasten ↳ in de discussie krijgen de baten niet de gepaste aandacht 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het thema wekt geen algemene belangstelling. Juridische en morele argumenten voeren de boventoon ↳ vanuit het standpunt van de werkgevers is de belangstelling voor instrumenten voor economische evaluatie groot 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ groeiende belangstelling van overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk voor het informeren van het publiek inzake het nut van het verbeteren van de arbeidsomstandigheden door middel van een kosten/baten-analyse ↳ werkgevers zijn geïnteresseerd in modellen voor kosten- en batenraming 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het blijft waarschijnlijk een zeer belangrijk thema ↳ kosten/baten-analyse van wetgeving gebeurt volgens vaste regels ↳ jaarlijks worden er tussen de 15 en 35 analyses uitgevoerd

3

EFFECTEN VAN KOSTEN/BATEN-ANALYSES OP BESLUITVORMING.

Zoals blijkt uit hoofdstuk 2 bestaat er een toegenomen belangstelling voor kosten/baten-analyses. Een andere belangwekkende kwestie is of k/b-analyses werkelijk van invloed zijn op de besluitvorming over nieuwe maatregelen en hoe dit de besluitvorming beïnvloedt. De relevantie van de evaluatie van de economische gevolgen kan alleen worden nagegaan voor zover het de politieke besluitvorming beïnvloedt.

In de lidstaten houden initiatieven voor nieuwe wetgeving of wijzigingen van bestaande wetgeving gewoonlijk rekening met de meningen van degenen die hierdoor worden geraakt. Economische overwegingen spelen gewoonlijk op een of andere manier een rol bij de discussies met de sociale partners over nieuwe initiatieven.

In sommige lidstaten (Denemarken, het Verenigd Koninkrijk) is evaluatie van de economische gevolgen één van de standaardonderdelen van informatie waarmee rekening wordt gehouden bij politieke besluitvorming. De wijze waarop economische evaluaties de besluitvorming beïnvloeden verschilt echter per lidstaat. In situaties waarin consensus wordt nagestreefd met sociale partners kan kosten/baten-analyse (k/b-analyse) een belangrijke rol hebben in het vinden van de uiteindelijke oplossing (Spanje, Denemarken).

Verscheidende lidstaten maken echter duidelijk dat een kosten/baten-analyse niet de belangrijkste factor bij besluitvorming is. Het lijkt dat de duidelijkheid die

ontstaat door economische evaluaties het makkelijker maakt om tot haalbare compromissen te komen (Denemarken). De methodologie van een kosten- en batenevaluatie dient als kwaliteitscontrole waarbij de doelmatigheid opnieuw wordt bekeken.

In enkele lidstaten is de evaluatie van economische gevolgen vooral bedoeld om de doelmatigheid van de wetgeving te verbeteren en ervoor te zorgen dat er geen onnodige extra financiële last wordt gecreëerd (Nederland). Door het gebruik van een evaluatiemethode kan het sociaal-economisch evenwicht worden verbeterd, aangezien de economische gevolgen op systematische wijze worden bekeken.

Tot nu toe is ervan uitgegaan dat een kosten/baten-analyse alleen de besluitvorming beïnvloedt indien er een geformaliseerde methode wordt gehanteerd. Het effect van een kosten/baten-analyse op besluitvorming kan echter zelfs groot zijn wanneer er geen geformaliseerde methoden worden gehanteerd (Frankrijk).

Verder zijn de meeste lidstaten van mening dat kosten/baten-analyses een belangrijke factor zullen blijven bij beleidsontwikkeling en zelfs nog aan belang kunnen winnen.

Er kan worden geconcludeerd dat economische argumenten in de meeste lidstaten op een of andere wijze een grote rol spelen bij discussies over nieuwe initiatieven op het gebied van maatregelen/wetgeving voor veiligheid en gezondheid op het werk. De kosten/baten-analyse heeft vaak een functie bij het concipiëren van nieuwe wetgeving, het "nauwgezet afstemmen" van de definitieve wetsvoorstellen. Desondanks

kan ook worden opgemerkt dat er geen aanwijzingen bestaan dat wetgeving uitsluitend op grond van economische argumenten wordt ingevoerd.

Beïnvloeden de resultaten van kosten/baten-analyses het definitieve besluit tot invoering van wetgeving of andere initiatieven? Winnen zij naar verwachting in de toekomst aan belang?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> vanwege de begrotingssituatie verwacht men een terughoudende benadering van maatregelen die een extra financiële last op de overheidsbegroting leggen kostenramingen zullen aan belang winnen 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> k/b-analyses zijn geen elementaire factor bij besluitvorming; morele overwegingen en algemene belangstelling krijgen prioriteit een k/b-analyse is erop gericht werkgevers ervan te overtuigen dat zij een beleid moeten voeren dat gericht is op veiligheid en gezondheid op het werk en dat dit hun concurrentiepositie niet zal schaden. Een dergelijke analyse is ook gericht op politieke beleidsvormers om aan te tonen dat preventie een investering is 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> de kosten voor de industrie zijn belangrijk bij politieke besluitvorming beweringen dat de kosten te hoog zijn dienen te worden gespecificeerd, waardoor het gemakkelijker is om tot een compromis met de sociale partners te komen de procedure is een kwaliteitscontrole van voorstellen naar verwachting komen er in de toekomst geen veranderingen 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> belang en kwaliteit van analyses is in alle gevallen afhankelijk van behoeften van beleidsvormers in het gunstigste geval heeft analyse invloed tijdens het concipiëren van het beleid. Voorstellen worden vaak besproken met sociale partners waarbij rekening wordt gehouden met economische factoren; een aparte k/b-analyse in niet noodzakelijkerwijs belangrijk k/b-analyse wint vermoedelijk aan belang 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> hoewel niet geformaliseerd, speelt analyse van economische gevolgen een grote rol. Maar menselijke en sociale aspecten krijgen ook prioriteit overleg is verplicht, waarbij de sociale partners reageren op menselijke, sociale en financiële gevolgen waarschijnlijk wordt er een evaluatie voor economische gevolgen opgesteld
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> de resultaten hebben een effect voor zover bepalingen in nieuwe wetgeving voor veiligheid en gezondheid op het werk dusdanig worden geformuleerd dat dit leidt tot flexibiliteit en rentabiliteit in de bedrijven, terwijl zij er tegelijkertijd voor zorgen dat bepalingen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk uiterst doelmatig zijn vanuit het standpunt van de werknemers gezien 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> de resultaten hebben geen invloed op het besluit om wetgeving al dan niet in te voeren maar vaak beïnvloeden zij in ruime mate het besluit over de omvang of beperktheid van een bepaalde regelgeving of ander initiatief naar verwachting hebben zij in de toekomst een groter effect 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> k/b-analyses spelen momenteel formeel geen rol in besluitvormingsprocessen, hoewel de economische gevolgen van maatregelen wel degelijk in zekere mate een invloed hebben op de opstelling van beleid verwacht wordt dat in de toekomst op dit gebied een grotere analytische striktheid dient te worden toegepast 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> raming van kosten en baten van veiligheid en gezondheid op het werk wordt belangrijker; het Italiaanse parlement wees onlangs op de behoefte aan k/b-analyses de ministeries van Arbeid en Gezondheid beogen homogene criteria vast te stellen om het gebruik van overheidsfinanciën te rationaliseren 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> kosten/baten-analyse heeft weinig invloed op besluitvorming bij beleidsontwikkeling
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> de resultaten van een k/b-analyse kunnen effect hebben op besluitvorming, vooral wanneer daardoor de economische gevolgen op systematische wijze kunnen worden geanalyseerd, met als resultaat een beter sociaal-economisch evenwicht k/b-analyses worden in de toekomst belangrijker 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> de ontwikkeling van regelgeving voor veiligheid en gezondheid op het werk wordt besproken door de regering en de sociale partners; zij houden rekening met economische en sociale aspecten 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> de ramingen beïnvloeden meestal de oplossingen die worden goedgekeurd bij de pogingen om tot consensus met de sociale partners te komen naar verwachting worden economische criteria geen doorslaggevende factoren voor veiligheid en gezondheid op het werk er is aandacht voor verbetering van de kwaliteit van regelgevingen, onder meer door evaluatie van de economische gevolgen 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> de kosten hebben enige invloed op de besluitvorming naar verwachting winnen kosten en baten in de toekomst aan belang 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> de kosten/baten-analyse is een van de gegevens waarmee rekening wordt gehouden bij de besluitvorming over wetsvoorstellen er wordt geen verandering verwacht

DOELSTELLINGEN VAN KOSTEN/BATEN-ANALYSES

Uit de hoofdstukken 2 en 3 kan worden afgeleid dat economische overwegingen steeds belangrijker zijn bij het nemen van maatregelen ter verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk. Deze overwegingen zijn meestal gericht op de invoering of wijziging van wetgeving. Dit hoofdstuk behandelt de verschillende soorten kosten/baten-analyses. De volgende soorten kunnen worden vastgesteld:

- ramingen voordat er maatregelen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk worden ingevoerd;
- ramingen nadat er maatregelen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk zijn ingevoerd;
- indicatoren voor de economische doelmatigheid van systemen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk.

4.1 Raming van kosten en baten voordat er arbo-maatregelen worden ingevoerd

Om aan beschikbare informatie te komen over de gevolgen van maatregelen (zoals nieuwe of gewijzigde regelgeving) is het in veel lidstaten gebruikelijk een evaluatie uit te voeren voordat de wetgeving wordt ingevoerd (ex-ante).

In sommige lidstaten (het Verenigd Koninkrijk, Denemarken) vindt een dergelijke ex-ante-evaluatie vaak volgens vaste regels plaats en is soms zelfs verplicht. Economische overwegingen kunnen hierbij een rol spelen. In verschillende landen worden de sociale partners bij de procedure betrokken. Kosten en baten kunnen deel uitmaken van het overleg.

Er bestaan verschillen tussen lidstaten wat betreft de vraag welke soorten nieuwe wetgeving worden geëvalueerd. In Denemarken bijvoorbeeld wordt de implementatie van EU-richtlijnen niet geëvalueerd, terwijl dit wel gebeurt in andere lidstaten. Over het algemeen worden campagnes, enz., in veel mindere mate geëvalueerd.

De reikwijdte van de evaluaties varieert per land en kan ook verschillen naar gelang van de aard van de maatregelen en de ernst van het betrokken probleem.

Evaluaties van de economische gevolgen van nieuwe regelgevingen of initiatieven voor veiligheid en gezondheid op het werk kunnen worden uitgevoerd op nationaal, sectoraal en op bedrijfsniveau. In de meeste lidstaten richt men zich op de kosten en baten op nationaal niveau. In die gevallen worden de kosten voor overheidsinstanties en/of de schatkist geraamd. Sommige lidstaten maken een specificatie per economische sector of industrie (Finland, het Verenigd Koninkrijk). De gevolgen voor afzonderlijke bedrijven worden slechts in bijzondere gevallen in sommige landen geraamd. Daarentegen maken de gevolgen voor KMO's in enkele lidstaten expliciet deel uit van een ex-ante-evaluatie (Duitsland, Finland, het Verenigd Koninkrijk).

Ramen nationale overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk de kosten en/of baten van hun maatregelen voordat ze worden ingevoerd? Gebeurt dit volgens vaste regels? Zal dit in de toekomst veranderen?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ramingen van financiële gevolgen voor de regeringsbegroting en de begrotingen van de regionale overheidsinstanties zijn verplicht kosten voor de particuliere sector die voortvloeien uit bepalingen voor veiligheid en gezondheid op het werk worden niet geraamd naar verwachting verandert dit niet 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> geen raming van kosten en baten voordat er maatregelen worden uitgevoerd door de technische of medische inspecties bij kostenraming ligt het accent op werkgevers en de betrokken sector 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> de evaluatie van sociaal-economische lasten is verplicht sinds 1981 richtsnoeren en campagnes worden niet volgens vaste regels geëvalueerd; er worden geen evaluaties uitgevoerd ten aanzien van EU-richtlijnen evaluaties worden verricht in samenwerking met de sociale partners 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> nieuwe regelgeving moet tijdens het concipiëren worden geëvalueerd. De economische gevolgen van campagnes worden niet volgens vaste regels geëvalueerd ramingen hebben betrekking op de nationale economie en de overheidsfinanciën, maar vaak dient rekening te worden gehouden met sectorale en/of bedrijfsevaluaties men beoogt meer nadruk op de k/b-analyse te leggen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> evaluatie van de gevolgen van nieuwe regelgeving is nu voor zover mogelijk op nationaal niveau verplicht; regelgeving met minder verstreckende gevolgen is niet inbegrepen evaluaties zijn moeilijk uitvoerbaar om de behoeften van doelgroepen te kennen worden campagnes ex-ante geëvalueerd; economische overwegingen maken hier deel van uit
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> de noodzaak en doelmatigheid worden geëvalueerd aan de hand van een catalogus, met inbegrip van de kosten en baten voor KMO's in het bijzonder de kosten als gevolg van regelgeving moeten worden gedocumenteerd, aangezien zij zowel op overheidsinstanties als op bedrijven effect hebben raming van maatregelen voor de veiligheid en gezondheid op het werk wordt niet volgens vaste regels verricht er zijn methoden in ontwikkeling 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> bij de invoering van nieuwe wetgeving moeten de financiële gevolgen voor de overheidsbegroting altijd worden geraamd andere kosten/baten-aspecten worden meestal geraamd tijdens de besprekingen in de SYAE kosten van niet-legislatieve maatregelen (campagnes, publicaties, scholing, enz.) worden meestal niet geraamd 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er worden geen ex-ante-evaluaties uitgevoerd verwacht wordt dat k/b-analyses een veelgebruikt instrument zullen worden gezien ontwikkeling methodologieën op dit gebied in de toekomst 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er worden geen ex-ante-evaluaties uitgevoerd 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> er worden geen ex-ante-evaluaties uitgevoerd
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> nieuwe regelgeving en wijzigingen van regelgeving worden volgens verplichte procedures geëvalueerd; uitgebreide evaluaties worden echter alleen uitgevoerd wanneer er hoge kosten te verwachten zijn ex-ante-evaluaties voor regelgeving inzake veiligheid en gezondheid op het werk zijn tweemaal uitgevoerd, op nationaal en sectoraal niveau 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ramingen worden niet volgens vaste regels opgesteld; zij zijn afhankelijk van de doelstellingen algemeen te verwachten baten zijn inbegrepen er worden ramingen van kosten voor de regering gemaakt 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> voor regelingen met kracht van wet moeten de economische gevolgen worden geëvalueerd aan de hand van een controlelijst maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk volgen een procedure waarin de kosten worden besproken 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> evaluaties worden volgens vaste regels uitgevoerd (bij wet vereist) kostenberekeningen worden op nationaal niveau uitgevoerd 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> kosten/baten-analyse is een vast onderdeel bij de ontwikkeling van wetgeving ramingen gelden voor de samenleving als geheel, maar tonen altijd afzonderlijk de kosten voor de industrie en kunnen worden uitgesplitst, bv. per sector

4.2 Raming van kosten en baten nadat er maatregelen zijn genomen

De lidstaten kregen een vraag voorgelegd over economische evaluaties nadat er maatregelen zijn genomen. Het doel van een ex-post-evaluatie kan zijn om - op grond van de uitkomst van de evaluatie - de doelmatigheid van de maatregel te beoordelen. Meestal worden deze evaluaties uitgevoerd met betrekking tot wetgeving. Slechts in enkele landen worden andersoortige maatregelen op deze wijze geëvalueerd (campagnes, Denemarken). De resultaten van een k/b-analyse na de uitvoering van maatregelen kan worden gebruikt om de desbetreffende maatregel aan te passen.

In sommige lidstaten (Frankrijk, België, Nederland) wordt de doelmatigheid van regelgevingen voor veiligheid en gezondheid op het werk gecontroleerd met gebruik van gegevens van arbeidsinspecties. Deze indicatoren zijn echter meer gericht op de gevolgen voor veiligheid en gezondheid dan op de economische implicaties

Enkele andere lidstaten voeren evaluaties slechts uit onder bijzondere omstandigheden of als proef (Spanje, Finland, Duitsland). Het Verenigd Koninkrijk voert ex-post-analyses uit met betrekking tot alle relevante regelingen.

Net als bij ex-ante-evaluaties zijn de baten ook hier moeilijk te schatten. Een van de problemen bij ex-post-evaluaties is dat gunstige economische resultaten pas na lange tijd duidelijk worden. Meer in het algemeen kan men zeggen dat dit soort evaluaties moeilijk uitvoerbaar zijn wegens gebrek aan gege-

vens. Dit belemmert de verificatie van de uitkomsten van een maatregel ten opzichte van de aanvankelijke ramingen.

Al met al kan worden geconcludeerd dat een expliciete vergelijking tussen de doelstellingen en resultaten van een maatregel slechts in een enkel land volgens vaste regels wordt verricht (het Verenigd Koninkrijk).

Voor de toekomst lijken de meeste landen geen plannen te hebben om ex-post-evaluaties volgens vaste regels uit te voeren.

Vraag

Ramen nationale overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk de kosten en/of baten van hun maatregelen nadat ze zijn genomen? Gebeurt dit volgens vaste regels? Zal dit in de toekomst veranderen?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> er worden geen ramingen uitgevoerd nadat er maatregelen zijn genomen; men verwacht geen veranderingen 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> de Arbeidsinspectie registreert acties om maatregelen uit te voeren; wat de controle van veiligheidsomstandigheden betreft, worden de personeelskosten gecontroleerd de methode is van toepassing op nationaal, sectoraal en bedrijfsniveau 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ex-post-evaluaties worden niet volgens vaste regels verricht, maar in de jaren '80 zijn er enkele batenevaluaties uitgevoerd campagnes worden geëvalueerd, maar de aandacht is meestal gericht op het niveau van naleving of het aan het licht brengen van overtredingen 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ex-post-evaluaties zijn niet gebruikelijk er zijn geen vaste regels en geen plannen om ex-post-evaluaties uit te voeren eenmaal uitgevoerd kan dit in de toekomst vaker gebeuren 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> wegens problemen op het gebied van meting en niet-economische doelstellingen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk, worden er slechts enkele ex-post-evaluaties verricht hoewel er geen model bestaat, verstrekt de arbeidsinspectie kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Statistieken over arbeidsongevallen geven informatie over macro-economische gevolgen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> evaluatie na uitvoering alleen in afzonderlijke gevallen, er vinden meestal geen ramingen van financiële gevolgen plaats 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> geen ramingen volgens vaste regels reacties van de SYAE-leden na de uitvoering van een maatregel kunnen gelden als een indirecte evaluatie daarvan 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen ex-post-evaluaties uitgevoerd verwacht wordt dat k/b-analyses een veelgebruikt instrument zullen worden gezien ontwikkeling methodologieën op dit gebied in de toekomst 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen ex-post-evaluaties uitgevoerd 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> tot op heden zijn er geen ex-post-evaluaties uitgevoerd voor 1998 is een analyse van 4 voorbeelden gepland
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> gegevens over investeringskosten voor maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk zijn tweemaal verzameld op basis van proef 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> gewoonlijk wordt er een vergelijkende balans opgemaakt tussen doelstellingen en werkelijke resultaten bij evaluaties houdt men rekening met statistieken (op nationaal, sectoraal en bedrijfsniveau), het aantal werknemers en de betrokkenheid van de sociale partners de sociale partners worden bij evaluaties betrokken 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaan geen ex-post-evaluaties volgens vaste regels; er zijn enkele experimentele evaluaties uitgevoerd men hoopt dat er een methodologie voor de evaluatie op nationaal en sectoraal niveau beschikbaar komt 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> er worden geen geregelde ex-post-evaluaties uitgevoerd 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> alle relevante regelgevingen worden geëvalueerd om na te gaan of hun doelstellingen worden gehaald en om onvoorziene problemen te controleren de evaluaties vergelijken ook de werkelijke met de voorspelde kosten en baten, hoewel er slechts brede vergelijkingen kunnen worden getrokken

4.3 Het meten van de economische doelmatigheid van nationale systemen voor veiligheid en gezondheid op het werk.

Tot nu toe hebben de verschillende evaluaties van wetgeving en andere maatregelen de aandacht gekregen. Naast deze benaderingen is het ook mogelijk om de werking van de in de lidstaten bestaande systemen voor veiligheid en gezondheid op het werk te meten. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van economische doelmatigheidsindicatoren. De lidstaten is gevraagd informatie over de bestaande instrumenten te geven.

Sommige lidstaten geven aan dat de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die zijn verzameld door arbeidsinspecties of zijn opgenomen in statistieken van arbeidsongevallen en beroepsziekten, enige informatie kunnen verschaffen over macro-economische gevolgen (Luxemburg, Finland, Griekenland, Denemarken).

Een indicator die Nederland gebruikt is de ratio tussen de preventieve kosten en de correctieve kosten (bv. kosten van arbeidsongevallen en arbeidsgebonden ziekten).

Duitsland ontwikkelt een specifieke reeks doelmatigheidsindicatoren en een methodologie om deze indicatoren te meten. Deze methodologie berust op een brede basis en brengt bijvoorbeeld het aantal ziektegevallen dat met productiviteit samenhangt, aan het licht.

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat dit soort evaluaties tot nu toe nog niet veel aandacht hebben gekregen in de lidstaten van de Europese Unie en dat de meeste lidstaten geen instrumenten hebben om de doelmatigheid van het systeem voor veiligheid en gezondheid op het werk te evalueren.

Vraag

Bestaan er instrumenten voor de meting van de economische doelmatigheid van de nationale systemen voor veiligheid en gezondheid op het werk? Is er een samenhang met de economische productiviteit?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> instrumenten zijn niet beschikbaar, maar de doelmatigheid van maatregelen kan worden afgeleid uit ongevallen- en gezondheidsstatistieken en vragenlijsten berekeningen voor de interne doelmatigheid van de overheidsinstanties zijn in ontwikkeling 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> specifieke instrumenten zijn niet beschikbaar, maar de doelmatigheid van maatregelen kan worden afgeleid uit ongevallen- en gezondheidsstatistieken
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn enkele instrumenten ontwikkeld om de macro-economische en micro-economische doelmatigheid te meten de methoden berusten op een brede basis, aangezien de indicatoren bv. het aantal ziektegevallen per productie-eenheid aangeven 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar indicatieve gegevens worden afgeleid uit de rapporten van de arbeidsinspecties 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar indicatieve gegevens worden afgeleid uit ongevallen- en ziektenstatistieken
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> de ratio preventieve /correctieve kosten kan gelden als doelmatigheidsindicator op nationaal niveau. Er is één poging gedaan deze ratio te ramen. Men beschikt echter over te weinig gegevens voor een betrouwbare indicatie van deze ratio. Voor de toekomst is het van belang de betrouwbaarheid van berekeningen te verbeteren 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> indien doelmatigheid wordt gedefinieerd als de kosten/baten-ratio zijn er nog geen ramingen gemaakt 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn geen instrumenten beschikbaar; men probeert de doelmatigheid van de overheidsinstanties in cijfers uit te drukken jaarlijks verzoek van de instanties voor veiligheid en gezondheid op het werk om zowel effecten als doelmatigheid aan de regering mee te delen 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> kostenramingen van ongevallen en ziekten kunnen gelden als indirecte indicator

Deel 2.

DE ECONOMISCHE BETEKENIS VAN VEILIGHEID EN GEZONDHEID OP HET WERK

5

METHODEN EN INHOUD

Er zijn methoden die behulpzaam kunnen zijn bij het bepalen van de systematische analyse van kosten en baten, zowel ex-ante als ex-post. Een minderheid van de lidstaten heeft specifieke/geformaliseerde evaluatiemethoden voor de economische gevolgen van nieuwe maatregelen. De gebruikte methode is afhankelijk van de aard van het probleem en de mogelijke economische gevolgen daarvan. Hoewel er in de meeste lidstaten geen specifieke/geformaliseerde methoden zijn, geven veel lidstaten aan dat de huidige praktijken voor beleidsontwikkeling vaak een gestructureerde aanpak inhouden, bijvoorbeeld het gebruik van een controlelijst, catalogus of overlegprocedures.

De lidstaten is ook gevraagd aan te geven welke specifieke elementen deel uitmaken van evaluatiemethoden voor de kosten en baten van preventie met betrekking tot veiligheid en gezondheid op het werk. Meer in het bijzonder was het doel van de vraag te weten te komen in hoeverre sociale en andere aspecten een rol spelen, zoals een verbeterde productkwaliteit en een toegenomen concurrentievermogen.

Bij de evaluatie van de economische gevolgen van maatregelen dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de begrippen kosten en baten. Meestal wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt tussen implementatiekosten van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk (preventieve kosten) en de baten nadat er maatregelen zijn uitgevoerd. De baten kunnen uit veel elementen bestaan. De aanpak bij de evaluatie van maatregelen verschilt per land en kan ook variëren naar gelang van de aard van de maatre-

gel. Meestal worden de volgende aspecten meegeteld met de preventieve kosten:

- investeringen in technologie en productie-uitrusting (door werkgevers);
- kosten voor externe diensten;
- kosten voor extra werktijd;
- extra lasten per werknemer (bv. voor extra medische controle).

Het blijkt met name moeilijk om de baten te schatten. Sommige lidstaten ramen de baten van de vermeden ziektekosten (Spanje, Luxemburg, Nederland). In de praktijk bestaan de baten hoofdzakelijk uit de verlaging van de ziekteverlofkosten. Sommige landen ramen ook de verlaging van de kosten voor de gezondheidszorg en herintegratie. Het Verenigd Koninkrijk telt ook de bedragen voor smartengeld mee (indirect).

Over het algemeen heeft men weinig ervaring met het kwantificeren van de gevolgen voor productiviteit en productkwaliteit. Daardoor omvatten evaluaties van economische gevolgen niet de gevolgen van nieuwe regelingen voor de concurrentiepositie van bedrijven. Enkele landen (Zweden, Frankrijk, Nederland) verrichten case-studies of retrospectieve studies, maar het blijkt moeilijk te zijn om de resultaten in een algemene methodologie om te zetten. Het Verenigd Koninkrijk concludeert dat de rechtstreekse kosten voor bedrijven kunnen gelden als indicator voor de kortetermijn-effecten op het concurrentievermogen.

Alle methodologieën berekenen de rechtstreekse verlaging van de kosten voor de samenleving of voor be-

drijven. Indirecte of "secundaire" gevolgen voor de werkgelegenheid, het nationaal welzijn en de nationale concurrentiepositie worden meestal niet meegeteld.

Bij het ramen van de baten van preventieve maatregelen geven de lidstaten veel problemen aan:

- verschillende landen wijzen erop dat de reikwijdte van een evaluatie van economische gevolgen vaak beperkt is door gebrek aan betrouwbare gegevens;
- relevante factoren zijn moeilijk te isoleren;
- de baten van preventie kunnen pas na lange tijd aan het licht komen;
- de waarde van menselijk leven is moeilijk in geld uit te drukken, hoewel wordt aangegeven dat dit deel dient uit te maken van de overwegingen;
- het is moeilijk een financiële waarde toe te kennen aan gezondheidsschade en dit is ook niet altijd wenselijk.

De landen met een lange ervaring op het gebied van evaluatie van economische gevolgen geven aan dat de methodologie in de nabije toekomst waarschijnlijk niet verandert, tenzij er nieuwe gegevens beschikbaar komen. Onderzoek hoeft niet te leiden tot veranderingen in de huidige procedures. In enkele lidstaten is de huidige aanpak te recent om in de nabije toekomst te veranderen (België, Nederland). Van de lidstaten die niet beschikken over een specifieke methodologie geven enkele landen aan dat er plannen voor de ontwikkeling van een methodologie bestaan.

Hanteren nationale overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk specifieke methodologieën voor de raming van de kosten en baten van maatregelen? Omvat het begrip baten de sociale lasten, concurrentievermogen, werkomgeving of productkwaliteit?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> op dit moment bestaat er geen geformaliseerde methodologie 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen geformaliseerde methodologie de nadruk ligt op de rechtstreekse kosten voor werkgevers en de sector; kostenraming op grond van het aantal betrokken werknemers en de kosten per werknemer baten worden niet meegeteld 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> uitvoering van analyses kosten: uitrusting, éénmalige uitrusting of externe diensten, kosten van vervangende producten, onderhoud en energie, extra werktijd baten: kostenverlaging voor de gezondheidszorg en herintegratie, ziekteverlof, vervroegde pensionering en overlijden uitsluitend primaire gevolgen 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> de gebruikte methode hangt af van het betrokken probleem. De beginselen worden in een gids beschreven meestal worden alle aspecten in aanmerking genomen maar welke kosten en baten worden meegeteld (uitgedrukt in geld) wordt per geval besloten de waarde van menselijk leven is niet altijd in geld uitgedrukt 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen specifieke methode gebrek aan een specifieke methodologie wegens problemen bij het isoleren van relevante factoren, versterkt door de complexiteit van het Franse systeem de overname van systemen uit andere landen blijkt moeilijk
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen geformaliseerde methodologie 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> macro-economische aanpak (sociale lasten, algemene economische indicatoren) het is de bedoeling om een systematische methode te creëren, gebaseerd op nationale en EU-ervaring 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen geformaliseerde methodologie 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen geformaliseerde methodologie 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> er is geen geformaliseerde methodologie de baten bestaan uit de vermeden ziektekosten het doel is ervoor te zorgen dat de kosten in baten worden aangezet
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> aspecten zijn afhankelijk van de aard van de betrokken regelgeving; standaardevaluatie is gericht op primaire gevolgen ziekekosten en medische kosten worden meestal niet meegeteld kosten van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid zijn inbegrepen toegenomen productiviteit wordt alleen in case-studies gebruikt 	<p>Portugal</p> <p>hoewel er geen bepaalde geformaliseerde methodologie bestaat, wordt bij de batenevaluatie van een maatregel rekening gehouden met een aantal aspecten, zoals een hogere levensverwachting, betere kwaliteit van het bestaan, minder ziektegevallen, lagere overheidsuitgaven en ook lagere bedrijfskosten en verbeterde productiviteit en kwaliteit</p>	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> er is geen standaardmethode bij het bespreken van nieuwe regelingen met de sociale partners worden de sociale lasten in kwalitatieve termen in aanmerking genomen de kwantitatieve baten, gezien als de verlaging van de kosten die voortvloeien uit arbeidsongevallen, worden eveneens meegeteld 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> sociale lasten worden meegeteld indien er gegevens beschikbaar zijn, houdt men rekening met toegenomen productiviteit of concurrentievermogen pogingen worden ondernomen om mensenlevens in termen van geld uit te drukken 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> beslaat breed terrein, bereik wordt beperkt door beschikbaarheid gegevens medische kosten inbegrepen, schadevergoedingen uitgesloten, smartengeld echter inbegrepen rechtstreekse bedrijfskosten kunnen worden gezien als indicator van korte-termijn-gevolgen voor de kostenbasis en het concurrentievermogen van de industrie secundaire gevolgen (bv. werkgelegenheid) worden niet geteld

6.

KOSTEN VAN ARBEIDSGEBONDEN ZIEKTEN EN ARBEIDSONGEVALLEN

6.1 *Het bestaan van ramingen*

Een belangrijke kwestie met betrekking tot de economische gevolgen van veiligheid en gezondheid op het werk is de raming van de totale kosten van arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen. In veel lidstaten zijn pogingen ondernomen om deze kosten te ramen.

Voor de raming van arbeidsgebonden ziektekosten worden twee methoden gehanteerd. De eerste raamt de totale financiële lasten van sociale verzekering tegen arbeidsongevallen en beroepsziekten. De tweede houdt een evaluatie van de sociaal-economische lasten in, waarbij de financiële gevolgen voor de samenleving worden geraamd.

In de meeste lidstaten publiceren de nationale verzekeringsinstellingen of de particuliere verzekeraars statistieken van het aantal arbeidsongevallen en gezondheidsrisico's op het werk op jaarbasis. Verder worden de kosten van claims samengevat in het totale jaarbedrag aan uitgekeerde claims.

Daarnaast publiceren de meeste lidstaten statistieken van het aantal verloren werkdagen en van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen die zijn toegekend ten gevolge van deze arbeidsongevallen en gezondheidsrisico's. De cijfers van de kosten voor gezondheidszorgfaciliteiten zijn vaak beschikbaar.

Deze statistieken worden ook vaak uitgesplitst in diagnostische categorieën en in categorieën van werken- de bevolking of delen daarvan (industriële sectoren).

Het beeld dat door deze statistieken ontstaat is echter vaak incompleet. De meeste lidstaten geven een te lage schatting van de kosten aan. Bij sommige valt dit toe te schrijven aan het feit dat werkgevers of werknemers geen ongevallen of ziekten aanmelden. Andere lidstaten geven aan dat de gepubliceerde cijfers niet alle industriële sectoren dekken. Tot slot rapporteren sommige lidstaten dat er slechts een beperkt aantal risico's voor veiligheid en gezondheid op het werk zijn meegeteld met de verzekeringscijfers. Door dit gebrek aan gegevens zijn de statistieken van deze lidstaten moeilijk onderling te vergelijken.

Verder dient te worden opgemerkt dat de nationale of sectorale statistieken geen totale sociale lasten voor arbeidsgebonden ziekten aangeven.

Enkele lidstaten hebben studies uitgevoerd om de kloof tussen de in de officiële statistieken vermelde kosten en de sociaal-economische kosten te dichten (Italië, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Luxemburg en Finland). Hierbij werd getracht een raming van het totale beeld te geven. Deze ramingen omvatten de lasten voor bedrijven, de slachtoffers en hun sociale omgeving, de preventieve uitgaven en andere indirecte lasten zoals medische diensten, sociale zekerheid en verzekeringen. Het Verenigd Koninkrijk telt in de berekeningen zelfs smartengeld mee. De eindconclusie van deze berekeningen is dat de sociale lasten van de risico's voor veiligheid en gezondheid op het werk waarschijnlijk veel hoger liggen dan op

grond van de nationale statistieken alleen wordt geschat.

Zijn er ramingen gemaakt van de kosten van arbeidsgebonden ziekten?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ ongevallenverzekeringinstellingen kunnen kosten bepalen van medische behandelingen wegens ongevallen, herintegratiemaatregelen, pensioenuitkeringen en absentiedagen ↳ er is wetenschappelijk onderzoek gedaan naar gevolgen van industriële ongevallen voor gehele economie 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ kan slechts schatting geven van ziektekosten als gevolg van veiligheids- en gezondheidsrisico's die samenhangen met werk ↳ rechtstreekse kosten zijn meestal uitgedrukt in termen van sociale gevolgen van geleden schade ↳ uitgaven worden gespecificeerd naar NACE-sector, soort beroepsziekte en soort chemisch, fysiek en biologisch agens 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ DWES publiceerde ziektekostenramingen voor lasten van arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen in 1994 ↳ ramingen omvatten sociaal-economische lasten en overheidsuitgaven (financiële lasten) van arbeidsgebonden ziekten 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ in 1994 maakte het departement voor veiligheid en gezondheid op het werk een berekening van de lasten voor de nationale economie i.v.m. arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen over 1992 ↳ er bestaat een aantal research-studies, praktische berekeningen en case-studies over economische gevolgen van veiligheid en gezondheid op het werk op bedrijfsniveau 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er zijn ramingen gemaakt via het CNAM ↳ een recent overheidsrapport geeft cijfers van ongeveer 0,2 miljard ecu (1,2 miljard frf) ↳ de werkelijke kostenomvang van niet-geclaimde ongevallen en niet-vestigde arbeidsgebonden ziekten die worden gedekt door de nationale sociale zekerheid, is onbekend
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ De BAUA geeft geregelde kostenramingen van afzonderlijke arbeidsgebonden gezondheidsrisico's, gebaseerd op het aantal verloren werkdagen. Deze kosten kunnen worden gespecificeerd en berekend naar het soort ziekte. De Berufsgenossenschaften documenteren de nauwkeurige berekeningen 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ meestal stellen de sociale verzekeringsorganisaties dergelijke ramingen op ↳ sociale lasten van ongevallen en ziekten worden elk jaar in de nationale sociale begroting meegeteld 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ De Verzekeringsfederatie publiceert jaarlijks statistieken over aantal en kosten van claims o.g.v. aansprakelijkheid van de werkgevers ↳ kosten van claims worden samengevat in totaal uitbetaalde bedrag plus mutaties in technische reserves tijdens die periode ↳ aantallen en kosten worden niet gespecificeerd naar ongeval of gezondheidsrisico 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het INAIL raamt totale kosten van arbeidsongevallen en beroepsziekten, m.i.v. verzekeringslasten, indirecte bedrijfslasten, preventieve uitgaven, omvang van schade voor het slachtoffer en economische lasten die door de schatkist worden gedragen ↳ rechtstreekse en indirecte kosten van complexe pathologieën (leef- en arbeidsomstandigheden) krijgen aandacht 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de Vereniging voor Ongevallenverzekering (AAA) maakt de ramingen ↳ het bedrag van de aan slachtoffers, bedrijven en de nationale economie toegebrachte schade wordt geschat op meer dan vier maal de kosten die door de AAA worden gedragen
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ ramingen worden gemaakt op grond van 5 factoren: ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid, gezondheidszorgkosten, preventieve maatregelen door derden en door bedrijven en andere kosten ↳ preventieve kosten komen niet boven de 20% van de totale lasten ↳ kosten van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid kunnen worden gespecificeerd per diagnostische categorie 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ berekent rechtstreekse kosten die voortvloeien uit arbeidsongevallen en sociale zekerheidslasten voor de schadevergoeding van beroepsziekten ↳ de cijfers zijn een te lage schatting wegens onvolledige rapportage van zowel arbeidsongevallen als beroepsziekten ↳ ook is het van belang de kostenramingen voor ziekteverzuim in aanmerking te nemen 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ rechtstreekse kosten door arbeidsongevallen en beroepsziekten zijn geraamd door de sociale-zekerheidsrekeningen te analyseren, met inbegrip van de kosten voor arbeidsongeschiktheid, gezondheidszorg/medicijnen en overlevingspensioenen ↳ indirecte kosten worden vastgesteld door gegevens zoals het aantal verloren werkdagen wegens arbeidsongevallen en beroepsziekten te schatten 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er zijn enkele kostenberekeningen voor specifiek arbeidsgebonden risico's gemaakt op nationaal, sectoraal en bedrijfsniveau 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ De HSE publiceert ramingen van de totale lasten voor werkgevers, economie en samenleving van arbeidsongevallen en arbeidsgebonden ziekten ↳ deze studie kwantificeert de kosten voor alle getroffen partijen, met inbegrip van werkgevers, medische diensten, sociale zekerheid, sociale verzekeringen en slachtoffers ↳ een bedrag voor smartengeld wordt meegeteld

6.2 Resultaten van ramingen

De lidstaten kregen ook een vraag voorgelegd over de resultaten van kostenramingen voor arbeidsgebonden gezondheidsrisico's.

De meeste lidstaten konden een indicatie geven van de kosten voor specifiek arbeidsgebonden gezondheidsrisico's. Zij berekenden deze kosten in hun eigen munteenheid of in ecu. De resultaten zijn hier weergegeven in ecu (wisselkoersen van 1995).

Een groep landen kon zelf schattingen geven van arbeidsgebonden ziekten als percentage van het Bruto Binnenland Product (BBP). De opgegeven percentages liggen voor de meeste landen tussen de 2,6 en 3,8 % (met een grote verscheidenheid aan meegerekende kostenfactoren). Het cijfer voor het Verenigd Koninkrijk ligt naar schatting tussen de 1 en 2 procent indien de kosten voor smartengeld worden uitgesloten.

Een andere groep lidstaten diende gegevens in over specifieke kostencategorieën. Voor dit project waren de ramingen derhalve gebaseerd op de totale gerapporteerde kostengegevens als deel van het BBP. De percentages lagen tussen de 0,4 en 4,0.

Er dient op gewezen te worden dat het voor beide groepen moeilijk is om de lidstaten op dit moment nauwkeurig te vergelijken. De verstrekte gegevens gaven niet altijd voldoende inzicht in de wijze waarop de berekeningen waren uitgevoerd, welke gegevens waren gebruikt en welke kostenfactoren waren meegeteld of uitgesloten.

De ramingmethoden variëren te sterk om een nauwkeurige vergelijking tussen de lidstaten te kunnen maken. Desondanks gaat men ervan uit dat de reeks kostenindicaties voor arbeidsgebonden risico's een benadering van de desbetreffende werkelijke kosten zijn.

Vraag

Wat waren de resultaten van deze ramingen?¹

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> → een werknemersorganisatie raamt de economische verliezen op ten minste 2,2 miljard ecu (per jaar) en de bedrijfsverliezen op ten minste ongeveer 0,4 miljard ecu, toe te schrijven aan arbeidsongevallen → indirecte raming: 1,4% van het BBP 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> → de rechtstreekse kosten van arbeidsongevallen komen op 750 miljoen ecu. Met inbegrip van de indirecte kosten komt het cijfer op 3 miljard → de rechtstreekse kosten van beroepsziekten bedragen 375 miljoen ecu, voor ziekteverzuim komt daar 250 miljoen ecu bij (totaal: 625 miljoen ecu) → indirecte raming: 2,3% van het BBP 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> → het totale cijfer voor de sociale lasten van arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen is 3 miljard ecu per jaar (niveau 1992); dit is 2,7 % van het BBP 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> → de economische berekening uit 1994 geeft ongeveer 3,1 miljard aan, wat staat voor bijna 3,8% van het Finse BBP; de kosten kunnen worden gespecificeerd naar diagnostische categorieën → nieuwe berekeningen, opgesteld door het ministerie, geven aan dat de lasten zijn gedaald terwijl het BBP is gestegen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> → er zijn alleen resultaten voor verzekeringskosten beschikbaar → de beschikbare statistieken hadden alleen betrekking op werknemers in de particuliere sector → de verzekeringskosten voor arbeidsongevallen en arbeidsgebonden ziekten liggen op ongeveer 7 miljard ecu (44 miljard frf) → indirecte raming: 0,6% van het BBP
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> → de totale som van alle verloren werkdagen door arbeidsongeschiktheid is de weergave van het productieverlies in de productiefactor arbeid en kwam in 1995 op 45 miljard ecu 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> → wisselende jaarcijfers → geen rechtstreeks verband met veiligheid en gezondheid op het werk omdat er andere factoren meespelen 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> → de kosten van claims in 1996: 184 miljoen ecu wegens ongevallen of gezondheidsrisico's → indirecte raming: 0,4% van het BBP 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> → de totale lasten voor de schatkist van arbeidsongevallen en beroepsziekten kwamen in 1996 op 28 miljard ecu, uitgesplitst in 4,6 miljard ecu voor beroepsziekten en de rest voor ongevallen → indirecte raming: 3,2% van het BBP 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> → de kosten voor arbeidsgebonden ziekten en arbeidsongevallen kwamen op 86 miljoen ecu → de schade wordt totaal geschat op 172-344 miljoen ecu (1,3%-2,5% van het BBP)
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> → de totale kosten van arbeidsgebonden gezondheidsrisico's liggen op ongeveer 7,5 miljard ecu (2,6% van het BBP) → de kosten van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid: 4,9 miljard, gezondheidszorg: 0,6 miljard; kosten van preventieve acties: 1,6 miljard, overige kosten 0,5 miljard (ecu) → ramingen van de lasten voor werkgevers, werknemers en samenleving worden niet gemaakt 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> → de rechtstreekse kosten die voortvloeien uit arbeidsongevallen komen op 0,3 miljard ecu; de sociale zekerheidslasten voor schadevergoeding van beroepsziekten bedroegen ongeveer 30 miljoen ecu → indirecte raming: 0,4% van het BBP 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> → de nieuwste ramingen van de totale kosten voor arbeidsongevallen en beroepsziekten wijzen op iets minder dan 3% van het BBP → deze kosten vertonen sinds 1992 een neergaande lijn 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> → de totale jaarlijkse kosten van gerapporteerde aandoeningen is 7,2 miljard ecu (ongeveer 3-4% van het BBP) → er is nog een berekening gemaakt die jaarlijkse kosten van ongeveer 0,6 miljard ecu laat zien voor allergische aandoeningen van de bovenste luchtwegen → indirecte raming: 4,0% van het BBP 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> → in 1990 bedroegen de kosten: <ul style="list-style-type: none"> – voor werkgevers: 6,3-12,6 miljard ecu; – voor slachtoffers/familie: 6,3 miljard ecu; – voor de economie: 8,4-16,8 miljard ecu (1-2% van de nationale productie); – extra bedrag voor smartengeld: 15,4-22,4 miljard ecu → indirecte raming: 1,1% van het BBP²

¹ Wisselkoers en BBP van het jaar dat is genoemd door de lidstaat. Indien er geen jaar werd opgegeven, diende 1995 als uitgangsjaar (gegevensbron: Eurostat, Facts through figures, 1997).

² Lage raming: smartengeld niet inbegrepen.

7

INSTRUMENTEN WAARMEE BEDRIJVEN KOSTEN EN BATEN KUNNEN METEN

7.1 Door bedrijven te hanteren instrumenten

Hoofdstuk 6 vermeldde kostenramingen voor arbeidsgebonden gezondheidsrisico's als percentage van het BBP. Voor bedrijven is een dergelijk begrip te moeilijk om mee te werken. Voor hen is het belangrijker om te weten of specifieke investeringen in maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk hun kosten zullen verlagen of een concurrentievoordeel zullen opleveren, bijvoorbeeld door minder ziekteverzuim of minder ongevallen op het werk. Hiertoe bestaat er behoefte aan instrumenten met behulp waarvan bedrijven deze problemen kunnen aanpakken.

Uit de tabel valt af te leiden dat de meeste lidstaten instrumenten hebben of ontwikkelen met behulp waarvan bedrijven de kosten en baten van maatregelen kunnen evalueren. Deze instrumenten worden vaak ontwikkeld met steun van nationale overheidsinstanties of verzekeringsfondsen.

In de meeste lidstaten retourneren de verzekeringsmaatschappijen hun cijfers aan de bedrijven. Op grond van deze cijfers kunnen bedrijven hun risico's voor veiligheid en gezondheid op het werk berekenen. Een dergelijke aanpak is vanwege de algemene aard ervan vooral nuttig voor grote bedrijven. Kostenramingen bij kleine en middelgrote ondernemingen

kunnen onbetrouwbaar zijn omdat grote ongevallen of ernstige aandoeningen van enkele werknemers een relatief grote invloed kunnen hebben.

Op grond van de door de verzekeringsmaatschappijen geretourneerde statistieken kunnen bedrijven de baten van investeringen in preventieve maatregelen schatten. Deze methode maakt echter geen deel uit van het beleid van de meeste lidstaten, hoewel overheden, verzekeringsmaatschappijen en werkgevers- en werknemersorganisaties het vaak een gunstige ontwikkeling vinden.

Ook hier ligt een probleem met betrekking tot kleine en middelgrote ondernemingen. Deze ondernemingen hebben meestal te weinig financiële en personele middelen om deze methoden adequaat toe te passen. In sommige lidstaten worden er gemakkelijk toegankelijke en toepasbare methoden voor deze sectoren ontwikkeld (Oostenrijk, Finland). Grote firma's beschikken vaak over de middelen om deze methoden zelf te ontwikkelen of hebben de financiële middelen om particuliere adviesbureaus in te huren om dat voor hen te doen.

Bestaan er instrumenten voor bedrijven waarmee zij zelf de gevolgen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk kunnen berekenen?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> er is in 1996 een boekje met diskette uitgebracht door het Wirtschaftsförderungsinstitut, om individuele ondernemers in staat te stellen een k/b-analyse van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk op te stellen de AUVA biedt bedrijven een programma voor de berekening van de kosten van ongevallen en heeft k/b-analyse-modellen voor bepaalde vraagstukken ontwikkeld 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> er is één instrument om de gevolgen van een maatregel te berekenen, gebaseerd op algemene en analytische boekhouding en controle van de jaarrekeningen van bedrijven 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn modellen gepubliceerd die zich richten op gemakkelijk te kwantificeren componenten, d.w.z. ziekteverzuim, kosten van personeelsverloop, preventieve maatregelen en van opleidingen met betrekking tot veiligheid of instructie-programma's 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> biedt bedrijven verschillende soorten instrumenten de door het ministerie ontwikkelde instrumenten omvatten kostenberekening voor ziekteverzuim, ongevallen, personeelsverloop en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in verband met veiligheid en gezondheid op het werk en van maatregelen ten behoeve van productiviteit er bestaan ook modellen voor effecten op productiviteit 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> Frankrijk heeft geen algemene methode, hoewel er onlangs evaluatie-instrumenten zijn ontwikkeld, met name voor kleine en middelgrote ondernemingen het sociaal verzekeringssysteem stelt grote ondernemingen in staat om de gevolgen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk indirect te berekenen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn instrumenten voor k/b-analyse van bedrijfsmaatregelen ontwikkeld en getest (bv. uitgebreide berekeningen van economische doelmatigheid, micro-economische controle, procedures voor de controle van de doelmatigheid voor het hele systeem van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk). 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> bedrijven hebben hun eigen aanpak om de gevolgen te berekenen 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> bedrijven kunnen de gevolgen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk berekenen door hun claims en kosten per jaar te onderzoeken deze methode levert problemen op wanneer één ernstige persoonlijke aandoening in een bedrijf de cijfers van dat bedrijf vertekent 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen nationaal model voortdurende en gedetailleerde controle op de kosten wordt van fundamenteel belang geacht 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat geen nationaal model modellen voor bedrijven worden in 1998 geëvalueerd
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> heeft een model ontwikkeld voor de berekening van kosten en preventie van ziekteverzuim er is een micro-simulatie-model ontwikkeld voor de raming van risico's voor veiligheid en gezondheid op het werk met en zonder preventieve verbeteringen. Maatregelen als verbeterde productiviteit zijn inbegrepen 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> grote bedrijven met meer dan 100 werknemers zijn wettelijk verplicht jaarlijks een sociale balans op te stellen die naar het ministerie van Arbeid wordt gezonden de sociale balans dient de volgende elementen te bevatten: rapporten over ongevallen, beroepsziekten, ziekteverzuim, uitgaven voor veiligheidsapparatuur, rechtstreekse sociale lasten en indirecte sociale lasten 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> Spaanse bedrijven, met name de grote, gebruiken verschillende methoden, waarbij meestal een vergelijking wordt gemaakt tussen de kosten van preventieve maatregelen en de kosten die voortvloeien uit arbeidsongevallen de kosten van preventieve maatregelen worden eenvoudig vastgesteld in de bedrijfsrekeningen en omvatten investeringen en uitgaven voor veiligheidspersoneel, externe adviesdiensten, scholing, enz. 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn voor dit doel een aantal instrumenten ontwikkeld door bijvoorbeeld de Universiteit van Stockholm en de Gemeenschappelijke Industriële Veiligheidsraad 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> een brochure voor kleine bedrijven en een gedetailleerder boekje zetten ideeën uiteen voor de kostenberekening van ongevallen en ziekten ook heeft de Vakbondsraad materiaal gepubliceerd over de kosten van spierziekten/botaandoeningen

7.2 Gebruik van instrumenten

Over de mate waarin deze instrumenten worden gehanteerd om de gevolgen van risico's en maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te berekenen zijn in de lidstaten geen kwantitatieve gegevens beschikbaar. Verschillende lidstaten hebben echter de indruk dat het gebruik van deze instrumenten toeneemt. Deze indruk is voornamelijk gebaseerd op het simpele feit dat er in de afgelopen jaren in deze landen instrumenten voor kosten/baten-analyse zijn ontwikkeld.

Het gebrek aan middelen bij kleine en middelgrote ondernemingen is een van de problemen die zijn geconstateerd. Maar tegelijkertijd wordt erkend dat de methoden bij grote bedrijven, meestal industrieën met een hoog risico, structureler worden toegepast.

Hanteren bedrijven instrumenten om de gevolgen van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te berekenen?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het boekje dat is gepubliceerd door het "Wirtschaftsförderungsinstitut" is bij grote bedrijven goed ontvangen en het is ook gebruikt ↳ kleine en middelgrote ondernemingen maken over het algemeen minder gebruik van dit instrument wegens hun beperkte middelen in termen van personeel en tijd 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het instrument voor de berekening van de gevolgen van een maatregel is gebaseerd op algemene en analytische boekhouding en controle van de bedrijfsjaarrekeningen 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het gebruik van "accounting"-systemen voor veiligheid en gezondheid op het werk is in de laatste 5 jaar toegenomen, met name bij gemeentelijke en plaatselijke overheidsinstellingen ↳ in de particuliere sector hebben enkele grote Deense bedrijven indicatoren voor veiligheid en gezondheid op het werk opgenomen in hun jaarlijkse "milieurekeningen" 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ geen exacte informatie over aantal bedrijven dat verschillende modellen gebruikt ↳ enkele grote bedrijven hebben zelf modellen ontwikkeld ↳ belangstelling voor berekeningen van veiligheid en gezondheid op het werk toegenomen, hetgeen ook geldt voor aantal en gebruik instrumenten ↳ doel modellen niet alleen bedrijfskosten tot minimum beperken, maar ook totale productiviteit doen toenemen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ tengevolge van een wijziging van de verzekeringsvoorschriften van de CNAM is er een indirect evaluatie-instrument ontwikkeld om de gevolgen van maatregelen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk te evalueren; echter uitsluitend grote bedrijven profiteren van dit model
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ ter bevordering van het gebruik en de toepassing van de instrumenten zijn er plannen om ze te presenteren op de Duitse Beurs voor veiligheid en gezondheid op het werk en ze via software te distribueren ↳ dergelijke instrumenten worden alleen gebruikt en getest door grote bedrijven en in het kader van onderzoeksprojecten of gesubsidieerde programma's 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ in verschillende gevallen hebben bedrijven bijdragen gevraagd van universiteiten of wetenschappelijke instellingen 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ veel grotere bedrijven evalueren maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk als onderdeel van hun kostenbewakingsprocedures 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ grote bedrijven gebruiken hun eigen methoden of kijken naar de ervaringen van andere landen 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ grote bedrijven gebruiken hun eigen methoden
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het model voor de berekening van kosten en de preventie van ziekteverzuim wordt gebruikt door beroepskrachten, bijvoorbeeld diensten voor veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ grote firma's met meer dan 100 werknemers (ongeveer tweeduizend, met ongeveer 800.000 werknemers in dienst) zijn wettelijk verplicht om een jaarlijkse sociale balans op te stellen die aan het ministerie van Arbeid wordt gezonden 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het werkelijke belang van bedrijven ligt in het kennen van kostentendensen over langere tijd, wat wil zeggen dat er steeds dezelfde evaluatiemethode gebruikt moet worden; kostenverlaging door invoering van preventieve maatregelen kan alleen worden geëvalueerd indien de berekeningsmethode gelijk blijft 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ tot op zekere hoogte worden pogingen gedaan om prikkels te geven teneinde de gevolgen van maatregelen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk uit te drukken in cijfers 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ in sommige industrieën met een hoog risico gebruiken firma's geperfectioneerde technieken om te beoordelen of bepaalde veiligheidsmaatregelen het waard zijn te worden uitgevoerd ↳ deze firma's hebben een aanzienlijke deskundigheid opgebouwd op het gebied van financiële beoordeling en gekwantificeerde risicobeoordeling ↳ het is de ervaring van de HSE dat de industrieën met een hoog risico steeds meer gebruik maken van beoordelingen op het vlak van veiligheid

Deel 3. **GEBRUIK VAN FINANCIËLE PRIKKELS**

SUBSIDIES

Tot dusver was de aandacht gericht op overwegingen met betrekking tot de kosten en baten van maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk en evaluatie van de economische gevolgen van die maatregelen. Een andere kwestie is de rechtstreekse toepassing van financiële prikkels op zich ter bevordering van preventieve maatregelen. Er kunnen drie hoofdcategorieën financiële prikkels worden onderscheiden:

- subsidies;
- straffen of boetes als onderdeel van handhaving;
- prikkels in sociale verzekeringen.

8.1. De gangbaarheid van subsidies

Subsidies kunnen worden gebruikt om de investeringskosten van preventieve maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te verlagen en zo de ontwikkeling, verkoop of aanschaf van deze maatregelen te bevorderen. De subsidies kunnen als volgt worden vastgesteld en toegekend:

- rechtstreeks door overheidsinstanties;
- door nationale instellingen voor veiligheid en gezondheid op het werk, enz.;
- via fondsen die zijn opgericht door overheidsinstanties of verzekeringsinstellingen.

In Nederland en Portugal bestaan bijzondere belastingmaatregelen ter bevordering van investeringen in veiligheid en gezondheid op het werk. Het is het doel van deze prikkels om bijvoorbeeld verbeteringen van de werkomgeving te bevorderen, technische oplossingen te ontwikkelen en een beter productieniveau te halen en om indirect te komen tot modernisering van bedrijven, het gebruik van veilige en schone technologieën en van technologieën en werkuitrusting met een laag risico.

In de meeste lidstaten bestaan er vele soorten activiteiten die worden gesubsidieerd door overheidsinstellingen en andere bemiddelende organisaties (Frankrijk, Duitsland). Hierbij zijn maatregelen inbegrepen zoals informatieverstrekking, verlening van technische bijstand en de organisatie van scholingen en activiteiten om de naleving van de voorschriften te bevorderen.

In een aantal lidstaten bestaan fondsen die tot doel hebben een groot aantal preventieve activiteiten te ondersteunen. In sommige gevallen bestaan er programma's om specifiek ongunstige arbeidsomstandigheden te verbeteren (Denemarken). In enkele landen (Spanje) zijn er bepaalde positieve prikkels ter bevordering van de ontwikkeling van veiligheid en gezondheid op het werk bij kleine en middelgrote ondernemingen gepland.

Men kan concluderen dat de prikkels meestal worden gevormd door de kosten voor technische ondersteuning te verlagen of subsidieprogramma's vast te stellen. Tot nu toe is er betrekkelijk weinig gebruik gemaakt van op belasting gebaseerde maatregelen. Maar al met al bestaan er in de meeste lidstaten posi-

tieve prikkels ter bevordering van de ontwikkeling, verkoop of aanschaf van veilige en gezonde producten, productiemethoden, werkorganisatie, machines, enz.

Bestaan er investeringssubsidies ter bevordering van de ontwikkeling, verkoop of aanschaf van veilige en gezonde producten, productiemethoden, werkorganisatie, machines, enz.?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> de organen voor verplichte ongevallenverzekering kunnen dit soort subsidies of sponsoring niet verlenen 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> de bevordering van veiligheid en gezondheid wordt niet gesubsidieerd er bestond aan het begin van de jaren tachtig een fonds voor de humanisering van werk. Het financierde bedrijfsprojecten die verder gingen dan de strikte toepassing van de voorschriften. Het project werd echter niet voortgezet 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> het "Fonds voor monotoon, steeds terugkerend werk" steunt ontwikkelingsprojecten die zijn gericht op het doen verdwijnen of verminderen van monotoon, steeds terugkerend werk dat een gezondheidsrisico vormt voor de boekjaren 1996-2000 gaat het hierbij om toewijzingen die betrekking hebben op: tilmiddelen, herintegratie en functieverrijking en organisatieontwikkeling 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn verschillende subsidies beschikbaar. De belangrijkste geldverschaffers zijn het TSR; verschillende onderzoeksfondsen voor werkgelegenheid bij de overheid en in de landbouw. Het ministerie van Handel en Industrie kent eveneens subsidies toe. bedrijven worden gesteund via programma's voor arbeidsleven en productiviteit het TDC financiert de ontwikkeling van productiemethoden 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> de CRAM's en het ANACT (onderdeel van het ministerie van Arbeid) verlenen twee soorten technische bijstand: de CRAM's verlenen ook financiële bijstand in de vorm van restituties, leningen en uitkeringen subsidies binnen de FACT zijn bestemd voor innoverende projecten de steun via de CRAM's en het ANACT is in de afgelopen vijf jaar licht toegenomen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> in verschillende "Länder" financieren speciale programma's inzake veiligheid en gezondheid op het werk proefprojecten bij kleine en middelgrote ondernemingen deze projecten verbeteren door het gebruik van technologieën en werkuitrusting met een laag risico en/of humane werkorganisatie zowel de veiligheid en gezondheid op het werk als de economische doelmatigheid van de bedrijven 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> heeft een beleid ter ondersteuning van investeringen voor de verbetering van veiligheids- en gezondheidsomstandigheden uit middelen van de overheid en de gemeenschap. 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> dergelijke subsidies zijn niet beschikbaar er bestaat een reeks overheidsprogramma's die verbetering van de kwaliteit van het management en werkmethoden in bedrijven ten doel hebben, die een invloed hebben op veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn een aantal maatregelen op regionaal niveau 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> de AAA organiseert scholingsactiviteiten
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> landbouwbedrijven konden in 1996 en 1997 tijdelijke financiële investeringssteun krijgen voor veiligheid en gezondheid op het werk een onlangs ingevoerde fiscale regeling (FARBO) moedigt bedrijven aan om in bepaalde aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk te investeren 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> belastingvoordelen voor bedrijven die de geïnventariseerde investeringen uitvoeren. Steun voor de modernisering van bedrijven van het Communautair Bestek voor Portugal (tot 1999) deze programma's bevatten bepaalde maatregelen: steun voor de ontwikkeling van veiligheid op het werk, gebruik van veilige en schone technologieën of de bevordering van beroepsopleidingen 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> het Spaanse Besluit voor Beroepsrisicopreventie bepaalt dat er een stichting zal worden opgericht om de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk te bevorderen dit Besluit maakt het mogelijk om KMO's financiële prikkels te geven om te zorgen voor betere veiligheid en gezondheid op het werk sommige autonome gemeenschappen hebben ook subsidies voor bepaalde programma's en zijn voornemens dit in de toekomst voort te zetten 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> in Zweden worden aanzienlijke middelen toegewezen voor de thema's werkomgeving en arbeidsleven het voormalige Fonds voor de Werkomgeving en het vroegere Fonds voor het Arbeidsleven beschikten over aanzienlijke middelen (het Fonds voor het Arbeidsleven 11 miljard sek en 25.000 projecten) 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> dergelijke subsidieprogramma's bestaan niet in het Verenigd Koninkrijk

8.2. Gevolgen van subsidies en toekomstige ontwikkelingen

De meeste lidstaten hebben investeringssubsidies ter bevordering van maatregelen voor de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk. In sommige lidstaten zijn dergelijke financiële regelingen een betrekkelijk nieuw instrument, andere lidstaten kennen een lange traditie op het gebied van subsidiëring van preventieve maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk.

De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat de gevolgen van maatregelen die als resultaat van subsidiëring zijn genomen, slechts in enkele lidstaten worden geëvalueerd (Duitsland, Nederland en Denemarken). Voor sommige landen zijn gesubsidieerde projecten betrekkelijk nieuw en zijn deze nog niet geëvalueerd. In de landen waar de projecten al langer bestaan is gebleken dat zij een gunstig effect hebben, bijvoorbeeld verbetering van de werkomstandigheden en werksituatie en dat zij leiden tot het ontwikkelen van nieuwe producten met gebruikmaking van technologieën en werkuitrusting met een laag risico.

Wat de toekomst van subsidieregelingen betreft, lijken er in Europa verschillende tendensen te zijn. In sommige lidstaten staan de subsidiefondsen onder druk, terwijl andere lidstaten (Finland, Nederland, Spanje) nieuwe maatregelen invoeren.

Vraag

Wat is het effect van deze maatregelen geweest? Wordt deze financiële steun naar verwachting in de nabije toekomst voortgezet of gewijzigd?

<p>Oostenrijk</p>	<p>België</p>	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de regelingen zijn tamelijk nieuw en nog niet geëvalueerd ↳ de middelen worden voor een beperkte tijd toegekend en zijn niet opgezet als permanente maatregelen 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de meeste subsidies hadden belangrijke gevolgen voor de betrokken arbeidsgemeenschap ↳ het is ook het doel van sommige subsidies om bij projecten opgedane ervaring te verspreiden ↳ subsidiebedrag dat aan bedrijven wordt uitbetaald is onlangs verhoogd ↳ vaak ligt de nadruk op projecten die effect hebben op welzijn van werknemers 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het wordt bedrijven vergemakkelijkt om maatregelen te nemen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden door technische en organisatorische modernisering
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de veiligheid en gezondheid op het werk is verbeterd ↳ er zijn verbeterde productiemethoden en de ontwikkeling van nieuwe producten heeft banen veilig gesteld ↳ het besluit tot voortzetting van programma's valt onder de verantwoordelijkheid van de federale "Länder" ↳ naar verwachting wordt de financiële steun verminderd 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ aanzienlijke respons van bedrijven met gunstige resultaten op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk ↳ subsidieprojecten worden voortgezet 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er bestaan geen specifieke programma's of subsidies ↳ algemene modernisering van werkmethoden en fabrieken heeft veiligheids- en gezondheidssituatie binnen bedrijven verbeterd 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ valt nog niet te evalueren ↳ zal vermoedelijk worden verhoogd door het ministerie van Industrie 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er is geen financiële ondersteuning ↳ er vindt geen evaluatie van de effecten plaats
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de getroffen maatregelen zijn betrekkelijk nieuw; effecten zijn nog niet bekend ↳ vroeger bevorderden technologische subsidies de ontwikkeling van nieuwe machines die gunstig waren voor de veiligheid en gezondheid op het werk ↳ belastingregelingen en subsidies voor technologische verbeteringen worden naar verwachting voortgezet 	<p>Portugal</p>	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de stichting ter bevordering van de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk is nog niet opgericht en derhalve kan het effect van de maatregelen niet worden beoordeeld ↳ sommige autonome gemeenschappen willen de financiële steun in de toekomst voort te zetten 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de resultaten zijn gunstig 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ niet van toepassing

9. FINANCIËLE SANCTIES ALS ONDERDEEL VAN HANDHAVING

In hoofdstuk 8 zijn subsidies beschreven als een financieel instrument dat de preventieve maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk kan bevorderen. Een ander soort financiële prikkel om bedrijven ertoe te brengen maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk te nemen is door financiële straffen (hier gedefinieerd als financiële sanctie, opgelegd door een rechtbank) en administratieve boetes (hier gedefinieerd als financiële sanctie, rechtstreeks opgelegd door inspecties) bij handhaving.

9.1 Financiële straffen of administratieve boetes

Er zijn twee manieren om financiële sancties op te leggen. Rechtshandavingsinstanties kunnen een overtreding van de wet aanbrengen bij de rechtbank. Er bestaat echter een “conservatieve” houding ten opzichte van het gebruik van dit instrument omdat er onzekerheid bestaat over de kans van welslagen en de tijd die het in beslag gaat nemen. Bovendien blijkt dat er nogal verschillende boeteniveaus voor wetsovertredingen bestaan. Sommige lidstaten houden vast aan het beginsel dat de desbetreffende overtreding niet winstgevend mag zijn en de besparingen van de werkgever die werden gevormd voordat de overtreding plaatsvond worden bij het wijzen van vonnis meegewogen.

Een andere aanpak is dat overheidsinstellingen zelf financiële sancties opleggen (administratieve boetes). Dit kan een intensiever gebruik van deze instrumenten tot gevolg hebben. Indien de overtredingen zijn gecorrigeerd of er maatregelen zijn getroffen, kunnen lagere boetes worden opgelegd (als er al een boete wordt gegeven). De boetes kunnen echter hoger liggen bij herhaalde overtredingen. Er bestaan verschillen tussen de lidstaten in de wijze waarop deze boetes worden opgelegd.

Uit de antwoorden van de lidstaten zoals die zijn samengevat in de tabel blijkt duidelijk dat zij goed ontwikkelde systemen hebben om financiële straffen en administratieve boetes aan afzonderlijke bedrijven op te leggen. Nochtans moet worden benadrukt dat dit niet betekent dat handhaving enkel is gericht op het opleggen van financiële straffen of administratieve boetes. Financiële sancties lijken met mate te worden toegepast. Naleving van de wet is de belangrijkste doelstelling van handhaving. Financiële straffen en administratieve boetes worden slechts beperkt gebruikt en meestal pas nadat de pogingen van de arbeidsinspecties om naleving op andere manieren te bevorderen, zijn mislukt.

Wordt de naleving van wetgeving afgedwongen via financiële straffen en administratieve boetes?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn straffen voor administratieve overtredingen door werkgevers en werknemers zij bestaan ook voor personen die veiligheidscentra of industriële medische centra leiden de straffen liggen hoger ingeval van herhaalde overtredingen (bedragen zijn gespecificeerd) 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> administratieve boetes kunnen voortvloeien uit actie van de arbeidsinspectie strafsancties vallen onder jurisdictie van de rechtbanken die alle boetebedragen vaststellen als het openbaar ministerie niet tot vervolging overgaat, kan er een administratieve boete worden geheven 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> in 1996 adviseerde de DWES het openbaar ministerie een aanklacht in te dienen tegen 447 bedrijven of individuen de voorgestelde straf hangt af van het betrokken risico en de ernst van de overtreding. Het basisbeginsel is dat wetsovertredingen niet winstgevend mogen zijn. meestal ligt de voorgestelde straf rond de 1300 ecu 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> straffen voor overtredingen van arbeidsrecht zijn gebaseerd op wetboek van strafrecht straffen liggen tussen boete van één dag en gevangenisstraf van maximaal één jaar. Geldstraffen worden soms ook voor veiligheidsovertredingen gebruikt overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk kunnen voorwaardelijke administratieve boetes hanteren om naleving van voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk af te dwingen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> financiële straffen worden opgelegd door de rechtbanken; de omvang hangt af van de ernst van de overtreding en het aantal werknemers dat in gevaar is gebracht administratieve sancties, zoals het tijdelijk stilleggen van het werk, met name in de bouwsector, hebben eveneens grote financiële gevolgen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> in het kader van afdwinging van voorschriften van overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk kan men administratieve boetes en gevangenisstraf opleggen in bepaalde gevallen is het ook mogelijk om onwettige winsten in beslag te nemen 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> administratieve en strafrechtelijke sancties zijn bij de wet bepaald; administratieve sancties (boetes en stillegging werk) worden door inspecteurs opgelegd in sectoren met een hoog risico (voornamelijk bouwnijverheid en scheepsbouw); straffen (normalerwijs gevangenisstraf) worden door de rechtbank opgelegd 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> financiële straffen worden niet vaak toegepast (35 gevallen in 1996) inspecteurs kunnen ook om schorsing van bepaalde werkzaamheden vragen die belangrijke financiële gevolgen kan hebben schadelijdende partij kan tevens om schadeloosstelling verzoeken via civiele rechtbank 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> overtreders krijgen instructies en worden gerapporteerd bij Officier van Justitie; indien er geen sprake meer is van overtreding, worden boetes administratief besproken en kunnen tot bepaald minimum worden beperkt in 1996 volgden ongeveer 15.000 boetes deze instructieprocedures, van in totaal 38.000 boetes voor vastgestelde overtredingen de meeste dwangbevelen van inspecties kunnen vergezeld gaan van dagvaardingen 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> de AAA legt boetes op (tot 10.000 ecu) 100% verhoging van de bedrijfspremies voor maximaal 5 jaar administratieve maatregelen worden vaak opgelegd door arbeidsinspecties om naleving te bevorderen
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> wetsovertredingen kunnen aan sancties onderhevig zijn. Financiële straffen worden opgelegd voor ernstige overtredingen meestal komt men tot overeenstemming over verbetering, worden waarschuwingen gegeven of beschikkingen uitgevaardigd. Slechts in enkele gevallen worden financiële straffen opgelegd (2.000 voor een totaalbedrag van 1,4 tot 2,3 miljoen ecu) 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> naleving wordt verzekerd door scholing of het gebruik van straffen straffen verschillen naar gelang van de ernst van de overtreding waar een ernstig risico bestaat kunnen inspecteurs ook bevelen het werk stil te leggen 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> het Besluit inzake Beroepsrisicopreventie classificeert overtredingen naar gelang van de aard van de verplichting boetes voor overtredingen kunnen op 3 niveaus worden toegepast in 1997 zijn er meer dan 22.000 straffen opgelegd voor in totaal meer dan 43 miljoen ecu 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> sommige afdelingen in de voorschriften kunnen tot straffen leiden civiele rechtbanken doen uitspraak over deze overtredingen, wat kan leiden tot gevangenisstraf of boetes 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <p>een financiële boete is de meest algemene straf die de rechtbanken opleggen, hoewel er ook andere straffen bestaan</p> <p>mensen die het slachtoffer zijn van arbeidsongevallen of arbeidsgebonden ziekten kunnen zich ook via de rechtbanken verzekeren van schadevergoeding voor persoonlijk letsel</p>

9.2 Effecten van financiële sancties en toekomstige ontwikkelingen

De toepassing van financiële sancties is een van de instrumenten die de autoriteiten tot hun beschikking hebben om verbeteringen van veiligheid en gezondheid op het werk te bevorderen. Ondanks het feit dat er goed ontwikkelde systemen bestaan voor de toepassing van financiële sancties, is er in de lidstaten betrekkelijk weinig bekend over de precieze effecten van dit soort maatregelen.

Sommige lidstaten (Ierland) geven aan dat de bestaande financiële sancties eigenlijk te laag zijn om een daadwerkelijk afschrikwekkende werking te hebben of dat het te onzeker is of ze ook werkelijk door de rechtbanken worden opgelegd en dat de procedures lang en daardoor ondoelmatig zijn (Nederland). Sommige lidstaten voeren aan dat niet de financiële sanctie op zich, maar de publiciteit rond een rechtszaak het grootste effect schijnt te hebben (Finland, Luxemburg).

Enkele lidstaten rapporteren dat de maatregelen een positief effect hebben gehad op de toestand van veiligheid en gezondheid op het werk. Verder lijkt er een tendens te bestaan om het niveau van financiële sancties te verhogen (Nederland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk). Andere lidstaten hebben geen plannen om financiële sancties te verhogen aangezien zij pas sinds kort hun regelgevingen dienaangaande hebben gewijzigd (België, Spanje en Denemarken).

Vraag

Wat is het effect van deze maatregelen geweest? Komen er naar verwachting veranderingen in de omvang of het niveau van deze opgelegde sancties?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none">↳ in de afgelopen jaren vertoonde het aantal vastgestelde overtredingen van de voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk een dalende lijn↳ er zijn op dit moment geen plannen om de bestaande strafbepalingen te veranderen, hoewel hier en daar de vraag om verandering is te horen	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none">↳ het is niet bekend welke gevolgen deze maatregelen voor werkgevers hebben↳ de nieuwe wet inzake het welzijn van werknemers op het werk (1996) deed het aantal strafsancities toenemen. De wet geldt nu voor de werkgever, zijn agenten of vertegenwoordigers, alle externe bedrijven, de projectbeheerder, de cliënt, en de onderaannemers, met inbegrip van de zelfstandigen.	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none">↳ er zijn geen kwantitatieve gegevens beschikbaar↳ de strafbepalingen zijn in 1997 uitgebreid↳ het is het belangrijkste doel van de wijziging om het algemene niveau van financiële straffen te beïnvloeden, dat naar verwachting zal stijgen	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none">↳ rechtszaken zijn meestal tamelijk doelmatig, hoofdzakelijk vanwege publiciteit↳ sancties van overheidsinstanties voor veiligheid en gezondheid op het werk maken hun eigen activiteiten doelmatiger↳ vernieuwing van wetboek van strafrecht is te recent om te kunnen evalueren↳ er is een wijziging in voorbereiding zodat boetes rechtstreeks kunnen worden opgelegd	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none">↳ deze maatregelen hebben een afschrikwekkende werking↳ een aantal strafsancities is onlangs aangescherpt↳ men verwacht geen plannen tot wijziging van de afdwingsprocedures
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none">↳ de maatregelen hebben tot gevolg dat bedrijven de wet meestal naleven↳ de maatregelen dragen ertoe bij dat de bepalingen voor veiligheid en gezondheid op het werk in Duitse bedrijven over het algemeen op ruime schaal worden uitgevoerd	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none">↳ financiële straffen dragen in belangrijke mate bij aan uitvoering van wetgeving door werkgevers↳ toepassing ervan wordt voortgezet met om 4-5 jaar aanpassingen van niveau van boetes (laatste aanpassing vond plaats in 1994)	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none">↳ ingeval financiële straffen worden opgelegd zijn zij laag en hebben geen afschrikwekkende werking↳ er lijkt een algemene mening te bestaan dat financiële straffen dusdanig moeten worden verhoogd dat zij een afschrikwekkende werking krijgen	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none">↳ van oudsher zijn boetes doelmatig geweest als algemeen psychologisch afschrikwekkend middel, maar dit effect kan niet worden gekwantificeerd	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none">↳ effecten van straffen en boetes zijn beperkt maar gunstig↳ negatieve publiciteit rond rechtszaak is doelmatig↳ er komt wellicht verandering in werkwijze van rechtbanken met betrekking tot straffen
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none">↳ naar verwachting wordt een administratieve straf ingevoerd met geplande wijziging van Arbeidsomstandighedenwet. Met dit toegevoegde instrument kan arbeidsinspectie rechtstreeks boetes aan de werkgever opleggen	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none">↳ het bestaan van straffen bevordert de risicopreventie en de verbetering van de omstandigheden van veiligheid en gezondheid op het werk↳ men is van plan de bedragen van de straffen die in de oudste wetgeving zijn vastgelegd te herzien	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none">↳ het effect van administratieve boetes is niet onafhankelijk van andere maatregelen geëvalueerd↳ Wet inzake Beroepsrisicopreventie trad in 1996 in werking en naar verwachting komen in nabije toekomst geen wijzigingen in maximumboetes	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none">↳ er is tot nu toe geen evaluatie uitgevoerd	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none">↳ er zijn geen evaluaties uitgevoerd↳ er bestaan geen plannen om maximumboetes te verhogen, maar ministers hebben wens te kennen gegeven van verhoging van huidige niveau van financiële straffen die binnen bestaande grenzen worden opgelegd

10

PRIKKELS IN SOCIALE VERZEKERINGEN

Tot nu toe is niet expliciet verwezen naar de mogelijke rol van sociale verzekeringen (sociale zekerheid inbegrepen) in verband met veiligheid en gezondheid op het werk. De aandacht was voornamelijk gericht op de rol van rechtstreekse maatregelen van nationale of regionale overheden. Er dient echter op te worden gewezen dat sociale verzekeringen (beheerd door overheidsinstanties, sociale partners of particuliere organisaties) een belangrijke rol kunnen spelen om de veiligheid en gezondheid op het werk te verbeteren, vooral omdat zij een direct belang hebben bij de afname van het aantal beroepsziekten en arbeidsongevallen.

In dit kader is de lidstaten gevraagd een korte beschrijving te geven van de belangrijkste kenmerken van het sociale verzekeringsstelsel in verband met veiligheid en gezondheid op het werk en aan te geven welke financiële prikkels binnen deze verzekeringen de veiligheid en gezondheid verbeteren. Bovendien is de lidstaten gevraagd of er veranderingen komen in het niveau van deze prikkels.

10.1 Belangrijkste kenmerken van sociale verzekeringen

In de Europese lidstaten verzekeren sociale verzekeringen de financiële gevolgen van arbeidsongevallen en beroepsziekten voor werknemers. Sociale verzekering voor beroepsziekten of arbeidsongevallen is vaak wettelijk verplicht. Dit wil niet altijd zeggen dat de ver-

zekering voor beroepsziekten deel uitmaakt van een nationaal sociaal verzekeringsstelsel. In sommige lidstaten zijn particuliere verzekeringsmaatschappijen onder overheidssupervisie (semi-overheidsbedrijven) verantwoordelijk voor deze verzekeringen. Andere lidstaten hebben afzonderlijke verzekeringsstelsels voor arbeidsongevallen en beroepsziekten.

In enkele lidstaten (het Verenigd Koninkrijk) kunnen werknemers die het slachtoffer zijn van beroepsongevallen ook een schadevergoedingsclaim via de rechtbanken indienen als zij kunnen bewijzen dat de werkgever nalatig was bij het uitoefenen van zijn plicht of zorg voor de werknemer.

Korte beschrijving van de sociale verzekeringen met betrekking tot arbeidsongevallen en beroepsziekten

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> wettelijk verplicht dekt alleen de standaard uitkeringen de ongevallenverzekering is gericht op preventieve en curatieve zorg en schadevergoeding 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> tweeledig stelsel: beroepsziekten gedekt door sociale verzekeringen, arbeidsongevallen gedekt door particuliere verzekeringen fonds voor beroepsziekten doelt op curatieve zorg en schadevergoeding schadevergoeding en behandelingskosten uitgekeerd indien bewijs voorhanden dat er sprake was van blootstelling aan risico; indien ziekte niet op de lijst voorkomt, dient slachtoffer te bewijzen dat ziekte door het werk is ontstaan 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> belangrijkste financiële prikkel is dat (particuliere) werkgevers kosten van eerste twee weken ziekteverzuim betalen of (overheids)werkgevers gehele ziekteperiode verplichte stelsel van aansprakelijkheidsverzekering voor werkgever tegen arbeidsongevallen is particuliere verzekeringsregeling verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor werkgevers tegen beroepsziekten verzorgd door orgaan voor herverzekering 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> de ongevallenverzekering is wettelijk verplicht particuliere verzekeringsmaatschappijen onder overheids-supervisie zijn verantwoordelijk voor ongevallenverzekering werknemersverzekering; ondernemers en hun familieleden zijn over het algemeen niet gedekt door een verplichte verzekering (landbouwers uitgezonderd) 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> het risico op beroepsaandoeningen (ongevallen en ziekten) is gedekt door de nationale sociale zekerheid de meeste werknemers zijn verzekerd door het CNAM het geeft schadevergoeding aan zieke werknemers en bepaalt de hoogte van de verzekeringsbijdragen die de ondernemingen betalen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> Fondsen voor Ongevallenverzekeringen zijn rechtspersonen onder publiekrecht met zelfbestuur door sociale partners ongevallenverzekering is ingedeeld naar economische sectoren wettelijke verplichting om arbeidsongevallen, beroepsziekten en arbeids-gebonden gezondheidsrisico's te voorkomen en de gevolgen daarvan te verzachten 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> verplichte sociale zekerheid via de overheid 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er bestaat een verplicht sociaal-verzekeringssysteem waaraan zowel werkgevers als werknemers bijdragen werknemers die het slachtoffer zijn van arbeidsongeval of lijden aan beroepsziekten kunnen in aanmerking komen voor bepaalde sociale-zekerheidsuitkeringen 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> de verzekering is verplicht en dekt alle ongevallen op het werk en ook de ziekten waarvan wordt erkend dat zij rechtstreeks verband houden met het werk beheerd door het INAIL, onder auspiciën van het ministerie van Arbeid 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> beheerd door de Vereniging voor Ongevallenverzekering (AAA), die werkt onder auspiciën van de regering wettelijk verplicht stelsel werknemersverzekering de verzekering dekt arbeidsongevallen en beroepsziekten
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> het sociale-verzekeringssstelsel maakt geen onderscheid tussen ziekte en arbeidsongeschiktheid, veroorzaakt door (met het werk verband houdende) factoren werkgevers moeten ziekteverzuimkosten gedurende eerste jaar betalen arbeidsongeschiktheidsverzekering dekt kosten ziekte en arbeidsongeschiktheid voor diegenen die langer dan een jaar ziek zijn medische kosten zijn gedekt door sociale of particuliere verzekeringen, afhankelijk van het inkomen 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> een particulier verzekeringsstelsel tegen ongevallen, gecoördineerd door het Instituto de Portugal de beroepsziekten vallen onder de sociale zekerheid via het Nationaal Centrum voor Beroepsrisicobescherming dat wordt gefinancierd door werkgeversbijdragen 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> verplichte verzekering als onderdeel van sociale zekerheid meestal wordt verzekering gegarandeerd door de Onderlinge Vereniging voor Beroepsaandoeningen en Ziekten (onafhankelijke werkgeversvereniging, opgericht voor gezamenlijk aansprakelijkheidsbeheer). Soms wordt verzekering gegarandeerd door orgaan dat verantwoordelijk is voor sociale zekerheid verzekering is gericht op preventieve en curatieve zorg en schadevergoeding 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> verzekering tegen arbeidsongevallen is verplicht voor iedereen die tegen betaling in dienst is en wordt gefinancierd uit sociale bijdragen van werkgevers verzekering wordt gecoördineerd met reguliere ziekte-uitkering 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> naast de algemene arbeidsongeschiktheidsuitkeringen zijn er bijzondere uitkeringen voor mensen die arbeidsongeschikt zijn geraakt door arbeidsongevallen of lijden aan bepaalde beroepsziekten een verplicht verzekeringsstelsel waarbij werkgevers zich dienen te verzekeren ter dekking van hun aansprakelijkheid voor aandoeningen of ziekten van hun werknemers op het werk

10.2 Prikkel in sociale verzekeringen

Voor sociale verzekeringen ter dekking van de kosten van beroepsziekten en arbeidsongevallen zijn aanzienlijke financiële middelen nodig die bijeen worden gebracht via bijdragen van werkgevers en werknemers.

Premieheffing biedt de mogelijkheid om financiële prikkels te creëren ter bevordering van preventieve acties bij bedrijven. Een meerderheid van de Europese lidstaten heeft financiële prikkels in de sociale verzekeringen ingebouwd. Zij maken melding van een verscheidenheid aan dergelijke prikkels. De premiedifferentiatie voor verzekering tegen arbeidsongevallen en beroepsziekten of van de bijdragen aan de sociale zekerheid is het meest gangbaar.

De differentiatie van premies of bijdragen is meestal in enige mate afhankelijk van het gedrag van bedrijven of van resultaten op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk. Er zijn verschillende indicatoren die de premies bepalen. De premiedifferentiatie kan zijn gekoppeld aan het risiconiveau in de verschillende sectoren of aan het risiconiveau of de werkomstandigheden bij afzonderlijke bedrijven. Dit laatste geldt alleen voor grotere bedrijven. In sommige landen is de premieomvang afhankelijk van de mate van naleving van de regelgevingen, terwijl in andere landen de mate waarin passende maatregelen voor veiligheid en gezondheid worden uitgevoerd, doorslaggevend is.

In sommige lidstaten bevatten sociale verzekeringen, afgezien van de bovengenoemde differentiatie van

premies en bijdragen, andere instrumenten om bedrijven tot verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk te brengen; dit zijn:

- voorschotten of subsidies voor preventieve actie;
- gedeeltelijke vergoeding aan werkgevers van de kosten voor een bedrijfsgeneeskundige dienst;
- verplichte betaling van verzuim wegens ziekte;
- terugvordering van kosten ingeval van grove nalatigheid door de werkgever.

Over het algemeen verwachten de lidstaten geen belangrijke veranderingen in het niveau of de aard van deze prikkels. Er schijnt echter een tendens te bestaan tot grotere premiedifferentiatie voor de verzekering tegen arbeidsongevallen en beroepsziekten. In Zweden is de invoering van financiële prikkels onderwerp van discussie.

Bestaan er in het kader van sociale verzekeringen financiële prikkels ter verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk? Verwacht u veranderingen in frequentie of niveau van deze prikkels?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ingeval van grove nalatigheid of opzettelijke provocatie kunnen de sociale verzekeringsinstellingen maatregelen nemen om de sociale uitkeringen, die zijn betaald voor industriële ongevallen of beroepsziekten, van de werkgever terug te vorderen ➤ naar verwachting komen er geen veranderingen 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het Fonds voor Beroepsziekten bevat geen financiële prikkels ➤ naar verwachting komen er geen veranderingen in het preventieve beleid van het Fonds voor Beroepsziekten. De mogelijkheid bestaat echter om de bijdragen te variëren naar gelang van de verrichte inspanningen van een bedrijf voor preventieve actie 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ sociale verzekeringen noch sociale uitkeringen bevatten specifieke financiële prikkels ➤ belangrijkste financiële prikkel is dat werkgevers kosten dragen van ziekteverzuim gedurende eerste twee weken (privé-sector) of volledige ziekteperiode (overheid). ➤ er worden geen veranderingen verwacht 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kostenvergoeding aan werkgevers voor bedrijfsgeneeskundige dienst ➤ ongevallenverzekeringen bevatten prikkels voor grote bedrijven, bijzondere tariefsystemen waarbij de premies zijn gebaseerd op ongevallen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ CRAM's geven financiële prikkels voor KMO's in vorm van voorschotten of subsidies ➤ naar verwachting geen ingrijpende veranderingen ➤ grotere bedrijven kunnen profiteren van restituties van deel van verzekeringsbijdragen indien zij maatregelen treffen om veiligheid en gezondheid op het werk te verbeteren
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bijdrage is een weergave van verschil in omvang en kosten van ongevallenpreventie per bedrijf ➤ extra systeem waarbij extra bijdragen worden opgelegd of kortingen worden toegekend aan het verzekerde bedrijf, belooft inspanningen voor veiligheid en gezondheid op het werk ➤ prikkels worden regelmatig beoordeeld en aangepast naar risicotarief 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het IKA legt aan werkgevers een beroepsrisicobijdrage op, gekoppeld aan normen voor veiligheid en gezondheid op het werk in het bedrijf ➤ deze prikkel heeft tot dusver geen succes gehad. ➤ nieuwe prikkels zijn in onderzoek 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ er zijn geen specifieke prikkels in de sociale verzekeringen 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ werkgeverspremie aan het INAIL wordt berekend op basis van totaalbedrag aan salarissen, tegen variabel tarief naar gelang specifieke risico's ➤ het INAIL voerde 3 soorten prikkels in: tariefdifferentiatie, premies voor KMO's en premies voor de bouwsector ➤ tariefdifferentiatie is afhankelijk van volledige toepassing van preventieve voorschriften 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ er zijn geen prikkels ➤ premieheffing naar risicosector biedt een soort financiële prikkel ➤ meer bedrijfsgerichte premieheffing is in discussie
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ werkgevers betalen ten minste 70% van het loon tijdens eerste jaar ziekteverzuim maar kunnen zich hiertegen verzekeren. De premie is gebaseerd op het ziekteverzuimniveau ➤ na het eerste jaar dekt de verzekering uit hoofde van de Wet op de Arbeidsongeschiktheid ziekte en arbeidsongeschiktheid. De premie is gekoppeld aan het aantal arbeidsongeschikte personen die het bedrijf de laatste vijf jaar verlieten 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in de Portugese sociale verzekeringen bestaan geen financiële prikkels ter verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de verzekering kan met maximaal 10% worden verlaagd indien er doelmatige preventieve maatregelen worden getroffen of kan met maximaal 20% worden verhoogd voor bedrijven die er niet in slagen de wet na te leven ➤ het bedrag van de te betalen uitkering neemt met 30-50% toe wanneer de aandoening of ziekte voortvloeit uit het niet naleven van de voorschriften ➤ naar verwachting komen er na 1998 veranderingen 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ er bestaan geen financiële prikkels in de sociale verzekeringen ➤ financiële prikkels zijn onderwerp van discussie 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ er zijn geen financiële prikkels in het sociale zekerheidsstelsel. De staat betaalt schadevergoeding uit de algemene belastingen

10.3 Particuliere verzekeringen

De Europese lidstaten hebben niet alleen verplichte sociale verzekeringen maar soms ook vrijwillige particuliere verzekeringen die financiële prikkels bevatten om bedrijven ertoe aan te zetten het niveau van veiligheid en gezondheid op het werk te verbeteren. De belangrijkste prikkels die particuliere verzekeringen gebruiken zijn:

- premiedifferentiatie voor de verzekering van bijvoorbeeld ziekteverzuim en medische behandeling in verband met arbeidsongevallen en beroepsziekten;
- remiedifferentiatie voor de verzekering tegen claims van werknemers bij hun werkgever voor arbeidsongevallen en beroepsziekten.

De reikwijdte van financiële prikkels binnen particuliere verzekeringen ter verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk is beperkt. In de meeste gevallen, vooral bij kleinere bedrijven, zijn de verzekeringskosten eerder gekoppeld aan de sector-brede ervaring met claims dan aan de beoordeling van de doelmatigheid van regelingen voor veiligheid en gezondheid bij de afzonderlijke bedrijven.

Particuliere verzekeraars hebben meer mogelijkheden om prikkels te bieden aan grote werkgevers die gebruik maken van door de verzekeraar erkende risico-beheersystemen. Voor andere - kleinere - bedrijven houden verzekeringspremies echter vaak alleen rekening met de betrokken risico's en besteden bijna geen aandacht aan de preventieve inspanningen die het bedrijf verricht. Bovendien worden de aan veiligheid en gezondheid op het werk gekoppelde prikkels nogal

eens overschaduwd door kostenfluctuaties die worden veroorzaakt door de conjunctuur, aangezien de verzekeringskosten zijn gekoppeld aan de marktwerking.

Hoewel in sommige lidstaten een tendens bestaat om verzekeringspremies meer te flexibiliseren, komen er naar verwachting niet veel veranderingen in niveau of frequentie van deze financiële prikkels bij particuliere verzekeringen.

Vraag

Bestaan er in het kader van particuliere verzekeringen financiële prikkels ter verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk? Verwacht u veranderingen in frequentie of niveau van deze prikkels?

Oostenrijk <ul style="list-style-type: none">↳ niet bekend of er financiële prikkels zijn in particuliere verzekeringen die specifiek zijn afgestemd op maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk	België <ul style="list-style-type: none">↳ verzekeraars houden rekening met goede resultaten wat betreft arbeidsongevallen. Premies kunnen variëren met maximaal 15%↳ premies voor kleine bedrijven zijn niet erg verschillend↳ tendens om desbetreffende risico's en preventieve bedrijfsinspanningen in aanmerking te nemen	Denemarken	Finland <ul style="list-style-type: none">↳ particuliere verzekeringen bevatten geen elementen die de veiligheid en gezondheid op het werk beïnvloeden↳ naar verwachting komen er in de nabije toekomst geen veranderingen in de huidige praktijk	Frankrijk <ul style="list-style-type: none">↳ het risico van beroepsaandoeningen (ongevallen en ziekten) wordt gedekt door de nationale sociale zekerheid en niet door particuliere verzekeringen
Duitsland <ul style="list-style-type: none">↳ bedrijven zijn verplicht zich aan te sluiten bij een wettelijke ongevallenverzekering. Particuliere ongevallenverzekeringen maken geen gebruik van financiële prikkels om veiligheid en gezondheid op het werk bij bedrijven te evalueren en te verbeteren	Griekenland <ul style="list-style-type: none">↳ particuliere verzekeringsorganisaties houden meestal rekening met de wijze waarop het verzekerde bedrijf omgaat met veiligheid en gezondheid op het werk en ook met de resultaten van het verzekerde bedrijf (bv. toename van het aantal ongevallen)↳ er zijn geen gegevens beschikbaar over toekomstige ontwikkelingen	Ierland <ul style="list-style-type: none">↳ financiële prikkels zijn voorhanden voor zover de claimkosten worden gekoppeld aan het premieniveau. Een groot bedrijf ziet uit eigen ervaring het voordeel van lagere claimkosten in de vorm van lagere premies↳ pilotregeling waarbij aan bepaalde nieuwe KMO's die akkoord gaan met volgen goedgekeurde cursus veiligheid en gezondheid op het werk en die vervolgens systeem veiligheidsbeheer in werking stellen, gereduceerde verzekeringspremies worden geboden	Italië <ul style="list-style-type: none">↳ geen financiële prikkels of tariefkortingen↳ premiebepaling op grond van het werkelijke risico dat wordt gedekt↳ indien een bedrijf maatregelen treft voor veiligheid en gezondheid, kan dat aanleiding zijn om een voordeliger premie toe te passen	Luxemburg <ul style="list-style-type: none">↳ bedrijven zijn wettelijk verplicht zich aan te sluiten bij de AAA↳ er zijn geen particuliere verzekeringen
Nederland <ul style="list-style-type: none">↳ verzekeraars bepalen de premie voor de verzekering tegen uitbetaling van ziekteverzuim binnen het bedrijf↳ bedrijven kunnen er ook voor kiezen om de kosten voor ziekteverzuim zelf te betalen of slechts een deel van de kosten te verzekeren↳ men verwacht geen verdere veranderingen	Portugal <ul style="list-style-type: none">↳ invoering van premies, aangepast naar gelang van het risico op arbeidsongevallen binnen het bedrijf in 1998↳ premiebepaling in verhouding tot de uitgeoefende activiteit en de preventieve maatregelen op de werkplek	Spanje <ul style="list-style-type: none">↳ het risico van arbeidsongevallen en beroepsziekten wordt niet door particuliere verzekeringen gedekt	Zweden <ul style="list-style-type: none">↳ geen financiële prikkels↳ particuliere verzekeringen bevatten geen voorwaarden betreffende gezondheid en veiligheid	Verenigd Koninkrijk <ul style="list-style-type: none">↳ de reikwijdte van financiële prikkels binnen verzekeringen is zeer beperkt↳ met name voor kleinere bedrijven worden de verzekeringskosten gekoppeld aan de van oudsher bestaande of sector-brede ervaring met claims

11

SELECTIE VAN OPDRACHTNEMERS OP GROND VAN CRITERIA VOOR VEILIGHEID EN GEZONDHEID OP HET WERK

Een tamelijk nieuwe en nogal andere aanpak is de bevordering van veiligheid en gezondheid op het werk in bedrijven door opdrachtnemers of leveranciers van producten, goederen en diensten te selecteren op grond van de wijze waarop zij uitvoering geven aan de veiligheid en gezondheid op het werk. In het kader van dit project is de lidstaten gevraagd of hun overheidsinstanties (op nationaal, regionaal of lokaal niveau) – handelend in hun hoedanigheid van particuliere organisaties – opdrachtnemers of leveranciers selecteren op grond van criteria voor veiligheid en gezondheid op het werk.

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat veel lidstaten op dit gebied enige ervaring hebben.

Soms hanteert men een legalistische aanpak waarbij een overheidsinstantie eist dat de wetgeving voor veiligheid en gezondheid op het werk wordt nageleefd door de contractant. Sommige lidstaten hebben specifieke wetgeving om te verhinderen dat overheidsinstanties contracten gunnen aan bedrijven die schuldig zijn bevonden aan overtredingen met betrekking tot veiligheid en gezondheid op het werk (Spanje). Soms leggen de bepalingen voor overheidscontracten een verplichting op tot naleving van de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften tijdens de uitvoering van het werk. In andere lidstaten wordt het aan het oordeel

(of initiatief) van de betrokken instanties overgelaten of zij de uitvoering van de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften door contractanten in aanmerking nemen.

Overheden in hun hoedanigheid van particuliere organisaties kunnen ook veiligheids- en gezondheidsnormen stellen die verder gaan dan de minimumvoorschriften, of specifieke initiatieven eisen ter ondersteuning van de praktische uitvoering van maatregelen voor de veiligheid en gezondheid op de werkplek – bijvoorbeeld scholingsprogramma's of campagnes (Nederland).

Het is om verschillende redenen van belang dat bij de gunning van contracten rekening wordt gehouden met de uitvoering van de voorschriften voor veiligheid en gezondheid door opdrachtnemers. In de eerste plaats kunnen (nationale en lokale) overheidsinstanties – handelend als particuliere organisaties – per contract grote hoeveelheden werk aanbesteden. Contracten tussen overheidsinstanties en opdrachtnemers kunnen betrekkelijk groot zijn of het soort gevraagd werk/dienst nogal specifiek. Dit kan een prikkel zijn om de voorschriften voor de veiligheid en gezondheid goed uit te voeren. In de tweede plaats kan het contracteren van goede bedrijven een voorbeeld zijn van een goede werkpraktijk voor andere bedrijven.

Selecteren overheidsinstanties - handelend als particuliere organisaties - opdrachtnemers op grond van normen voor veiligheid en gezondheid bij de aanschaf van goederen en diensten?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> in sommige gevallen zijn de contractpartijen verplicht tot naleving van de relevante voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> specifieke aankoopprocedures regelen de aanschaf van werkuitrusting en uitrusting voor individuele/collectieve bescherming in de overheidssector de hoofdwerkgever moet onderaannemers weigeren van wie hem bekend is dat zij een slechte reputatie hebben op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> de variabelen voor veiligheid en gezondheid op het werk zijn neergelegd in de richtsnoeren met betrekking tot het aanschaffingsbeleid voor de staat en de lokale overheden, meestal afgestemd op de producten kwantitatieve gegevens over de opgelegde voorwaarden zijn niet beschikbaar 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> het is niet gebruikelijk dergelijke voorwaarden te stellen 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> opdrachtnemers moeten de welzijnsvoorschriften naleven. Deze bevatten voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk.
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> wanneer overheidsinstanties een contract gunnen, bevat het altijd de bindende hoofdvoorwaarden dat de wettelijke bepalingen, met inbegrip van de voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk, moeten worden nageleefd 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> alle overheden stellen voorwaarden inzake veiligheid en gezondheid op het werk contracten voor de aanschaf van goederen of diensten waarvoor bepaalde bij wet gestelde eisen of normen gelden (bv. uitrusting voor de bouw, enz.) worden nauwkeurig uitgevoerd 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> sommige organisaties vragen een kopie van de veiligheidsverklaring voor de leveranties alvorens de diensten/goederen aan te schaffen 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> de geldende wetgeving vereist dat de aanbestedingsformulieren bepalingen bevatten voor de naleving van de veiligheidsvoorschriften overeenkomstig de Europese richtlijnen onlangs is een nationale vereniging (ITACA) opgericht inzake de omschrijving en ontwikkeling van transparante administratieve procedures van hoge kwaliteit voor overheidsaanbestedingen. 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> de AAA legt aan opdrachtnemers zijn eigen regels voor ongevalpreventie op grote bedrijven leggen aan opdrachtnemers hun eigen normen voor veiligheid en gezondheid op
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> er zijn verschillende voorbeelden waarbij overheden als particuliere organisaties voorwaarden aan opdrachtnemers stellen inzake normen voor veiligheid en gezondheid bij de aanschaf van goederen en diensten, bijvoorbeeld waar het gaat om schoonmaakdiensten en baggerwerkzaamheden 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> alle overheidsorganen moeten de specifieke wetgeving met betrekking tot openbare werken en aanschaf van goederen of diensten naleven voor producten geldt dat deze moeten voldoen aan een reeks technische veiligheidsbepalingen overeenkomstig de Europese of nationale normen 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> het is overheden verboden contracten te gunnen aan partijen die schuldig zijn bevonden aan overtredingen van de voorschriften voor veiligheid en gezondheid op het werk. In de bijzondere bepalingen voor overheidscontracten is de plicht neergelegd om de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften tijdens de uitvoering van het werk na te leven producten die aan overheidsinstanties worden aangeboden dienen aan veiligheidsbepalingen te voldoen 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> het is niet gebruikelijk dergelijke voorwaarden op te leggen 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> alle bedrijven, met inbegrip van lokale overheidsinstanties, hebben bepaalde verantwoordelijkheden voor de acties van hun opdrachtnemers in het kader van de wetgeving voor veiligheid en gezondheid. Hoe overheidsinstanties trachten contractanten te beïnvloeden, is grotendeels een zaak van de overheidsinstantie zelf

Deel 4. **EUROPEES NIVEAU**

12

INITIATIEVEN OP EUROPEES NIVEAU

De lidstaten werd gevraagd welke initiatieven er op Europees niveau kunnen worden ontplooid met betrekking tot de economische aspecten van veiligheid en gezondheid op het werk.

In de meeste lidstaten bestaat behoefte aan uitwisseling van informatie over de raming van kosten en baten van maatregelen die door de nationale overheidsinstanties zijn genomen. Dit wordt als nuttig gezien en dient volgens sommige landen sterker te worden nagestreefd. Er is vooral gewezen op economische evaluaties van EU-richtlijnen, gegevens op macro-economisch niveau en studies van specifieke maatregelen.

Wat de ontwikkeling van methodologie op nationaal niveau betreft, zijn veel lidstaten van oordeel dat er behoefte is aan een methodologie waarmee het effect van de toepassing van EU-richtlijnen kan worden geëvalueerd, waarbij gemeenschappelijke factoren worden gehanteerd zodat vergelijkingen kunnen worden getrokken. Finland adviseerde verdere afstemming van statistieken tussen de lidstaten, zoals de kwantificering van arbeidsgebonden ziekten. Deze gegevens werden als basisvoorwaarden genoemd voor verdere economische analyse en voor de evaluatie van kosten en baten van huidige of geplande Europese richtlijnen. Op dit moment is het moeilijk en bewerkelijk om Europese cijfers te vergelijken.

Een aantal landen stelt voor om methodologieën of instrumenten voor gebruik op bedrijfsniveau te ontwik-

kelen. Sommige lidstaten (Italië, Nederland) leggen de nadruk op het belang van eenvoudige modellen voor kosten/baten-analyse, die ook door KMO's in hun dagelijkse praktijk kunnen worden gehanteerd. Deze praktische en eenvoudige methoden moeten duidelijk zijn gericht op andere baten dan de vermindering van ziekteverzuim, zoals op productiviteit, product/dienst-kwaliteit en concurrentievermogen. Methoden en instrumenten op dit gebied zouden minder beïnvloed worden door nationale wetgeving en eenvoudiger te verspreiden zijn. Griekenland deed het voorstel om de sociale partners te betrekken bij alle toekomstige activiteiten die economische aspecten op Europees niveau raken, zodat de sociale partners hun eigen cijfers, standpunten en ervaringen kunnen bijdragen.

Naast de ontwikkeling van methodologieën (op overheids- en bedrijfsniveau) werden er tal van voorstellen gedaan voor het ontplooien van initiatieven op Europees niveau, zoals:

- evaluatie van maatregelen voor productiviteit en concurrentievermogen;
- richtsnoeren voor homogene indicatoren, verbetering van vergelijkbaarheid;
- databank van maatregelen, kosten en doelmatigheid;
- proefprojecten, onderzoek;
- uitwisseling van succesvolle methoden en voorbeelden.

De meeste lidstaten zijn voorstander van informatieverspreiding over financiële prikkels. Sommige lid-

staten adviseren meer onderzoek en verspreiding van empirisch bewijs voor de doelmatigheid van op verzekeringen gebaseerde prikkels. Het werk dat de Europese Stichting op dit gebied uitvoert kan als uitgangspunt worden genomen.

Het SHAPE-project levert ook belangrijke gegevens over methodologieën. Dit project - gefinancierd door de Europese Commissie - is bedoeld om methodologieën voor kosten/baten-analyses van veiligheid en gezondheid op het werk te ontwikkelen en evalueren.

TABEL OVERZICHT VAN DOOR LIDSTATEN VOORGESTELDE INITIATIEVEN OP EUROPEES NIVEAU

	AU	BE	DK	FI	FR	GE	GR	IR	IT	LUX	NL	PT	ES	SW	UK
Ramingen in verband met EU-richtlijnen en verspreiding daarvan	●		●	●	●	●							●		●
Verspreiding van ramingen en gegevens op overheidsniveau	●			●	●	●	●		●			●	●		●
Ontwikkeling van en ervaring met methodologieën (macro-niveau)					●	●			●	●					●
Afstemming van gegevens, verbetering van vergelijkbaarheid				●					●	●			●		●
Ontwikkeling en vergelijking van methoden en instrumenten voor bedrijven			●	●	●	●			●			●			●
Verspreiding van goede voorbeelden, proefprojecten, databanken				●	●		●		●	●	●		●	●	●
Gegevens over case-studies, verspreiding onder KMO's									●		●				
Raming van baten, effecten op productiviteit en kwaliteit		●	●	●					●	●		●			
Effectiviteit, doelmatigheidsindicatoren				●		●									
Economische prikkels	●			●	●										●
Onderzoeksprojecten					●			●	●						●

Welke initiatieven kunnen er op Europees niveau worden ontplooid met betrekking tot de uitwisseling van informatie over de raming van kosten en baten van maatregelen van nationale overheidsinstanties?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het is niet mogelijk dergelijke ramingen uit te voeren. Zij zouden hoogstens leiden tot het verschaffen van misleidende informatie; uitwisseling van informatie lijkt onnodig. 	<p>België</p>	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de EU-Commissie kan de definitieve versies van documenten over de evaluatie van de effecten van Europese richtlijnen verspreiden 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ alle effectanalyses zouden gemakkelijk beschikbaar moeten zijn 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ informatie-uitwisseling tussen nationale overheidsinstanties kan nuttig zijn (statistische onderzoeken, methodologische proeven, enz.)
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ informatie-uitwisseling over deze kwesties dient sterker te worden nagestreefd 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ verspreiding en uitwisseling van informatie onder nationale overheidsinstanties met voorbeelden en commentaren (middels documenten, het Internet of bezoekprogramma's) ↳ verzameling van gegevens, standpunten en voorstellen van de sociale partners en sociale zekerheidsinstellingen 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er lijkt erg weinig informatie beschikbaar te zijn over bovengenoemde kosten/baten. Misschien moeten er middelen voor onderzoek beschikbaar worden gesteld 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ verspreiding van informatie in eenvoudige taal onder KMO's, ten eerste via het Europese Netwerk van het Agentschap, maar ook rechtstreeks via het INAIL en de INFO-centra van de Kamers van Koophandel 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het SHAPE-project van het NIA-TNO onder toezicht van DG-V kan hiervoor worden gebruikt
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ met name de informatieverbreiding over ervaringen met specifieke gevallen lijkt waardevol. Deze informatie kan educatieve waarde hebben. Het is uiterst kostbaar om voldoende gegevens over specifieke gevallen te verkrijgen. Voorbeelden uit de beschikbare internationale ervaring op dit gebied kunnen nuttig zijn 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ initiatieven die bijdragen aan de uitwisseling en verspreiding van informatie over kosten/baten-analyse zijn zeer belangrijk, zowel voor overheidsinstanties als bedrijven 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ bevordering van het verschaffen van zoveel mogelijk informatie over de ervaringen van nationale overheidsinstanties met de raming van kosten en baten van overheidsmaatregelen 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ verspreiding ramingen en gegevens ↳ op nationaal niveau ↳ meer informatie en analyse van gevolgen van economische prikkels op veiligheid en gezondheid op het werk ↳ toegenomen uitwisseling van ervaringen met gebruikmaking van verschillende methoden en modellen 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ informatie over bepaalde onderzoeken voor de evaluatie van kosten en baten van maatregelen kan nuttig zijn ↳ ervaring met methodologieën en resultaten kan op bredere basis worden gedeeld ↳ acties in verband met de kosten van ziekten en veiligheid op het werk dienen op de korte tot middellange termijn gericht te worden op de verspreiding van nationale studies

Vraag

Welke initiatieven kunnen er op Europees niveau worden ontplooid voor de berekening van de kosten in verband met een laag niveau van veiligheid en gezondheid op het werk en de ontwikkeling en het gebruik van methodologieën voor de raming van kosten en baten?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ dit soort berekeningen op Europees niveau kunnen nuttig zijn ↳ de zin van dit soort ramingen is beperkt ↳ eitelijke gevolgen dienen te worden verduidelijkt voordat kosten/baten-analyses worden ontwikkeld ↳ nieuwe methodologieën moeten geen extra werk met zich meebrengen 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ evaluatie van het effect van maatregelen op het concurrentievermogen, de werkgelegenheid, productiviteit en productkwaliteit dient prioriteit te krijgen 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ verdere ontwikkelingen dienen te worden gericht op de kwantificering van de frequentie van arbeidsgebonden ziekten ↳ op bedrijfsniveau zijn er andere "baten"-componenten nodig dan ziekteverzuim ↳ verdere ontwikkeling van praktische en eenvoudige methoden is noodzakelijk om de productiviteit en de product/dienst-kwaliteit mee te tellen bij berekeningen op bedrijfsniveau 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ de afstemming van statistieken is een voorwaarde voor de vergelijkbaarheid. Economische berekeningen en commentaren op deze berekeningen dienen gemakkelijk beschikbaar te zijn ↳ methoden voor de berekening en raming van kosten en baten van veiligheid en gezondheid op het werk dienen te worden geëvalueerd en ontwikkeld via Europese samenwerking ↳ succesvolle methoden dienen te worden verspreid 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ adviseert het gebruik van deskundigengroepen om een methodologie te ontwikkelen voor de kosten- en batenevaluatie van veiligheid en gezondheid op het werk binnen het Raadgevend Comité voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk in Luxemburg ↳ er worden proefprojecten bij bedrijven voorgesteld om deze kosten en baten te ramen
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ vergelijking en kritische evaluatie van geëigende instrumenten bv. door de oprichting van een adequaat informatienetwerk ↳ inspanningen op Europees niveau dienen voornamelijk te worden gericht op de ontwikkeling van de methodologie om de kosten en baten van veiligheid en gezondheid op het werk te ramen en de voordelen daarvan te beschrijven 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ verspreiding en uitwisseling van informatie onder overheidsinstanties met voorbeelden en commentaren (documenten, het Internet of bezoekprogramma's) 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er lijkt erg weinig informatie beschikbaar te zijn over bovengenoemde kosten/baten. Misschien moeten er financiële middelen voor onderzoek beschikbaar worden gesteld 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ het opstellen van richtsnoeren om homogene indicatoren voor de raming van kosten en baten te bepalen 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ stelt EU-statistieken op over de aard en locatie van aandoeningen ↳ evalueert standaard ziekteverzuim ↳ kosten van veiligheid en gezondheid op het werk in vergelijking met gewonnen arbeidsuren (werktijd minus verliezen door ziekteverzuim)
<p>Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ aanbevolen wordt het verzamelen van periodieke kosten- en batenramingen op bedrijfsniveau voor de verschillende soorten gezondheidsrisico's en de verschillende industriële sectoren en bedrijven van verschillende omvang ↳ databanken van maatregelen, kosten en baten voor bepaalde risico's 	<p>Portugal</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er dient bijzondere zorg te worden besteed aan het vaststellen van parameters voor de raming van baten 	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ een methodologie ontwikkelen waarmee de effecten van de toepassing van EU-richtlijnen kunnen worden geëvalueerd, waarbij gemeenschappelijke factoren worden gehanteerd die vergelijkingen mogelijk maken 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ er dient gestreefd te worden naar een Europees model 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ op dit moment is elke raming van samenhangende pan-Europese cijfers moeilijk en duur. Met name verdere werkzaamheden op basis van de ervaring met het evalueren van kosten en baten van huidige of voorgestelde Europese richtlijnen kan nuttig zijn

Welke initiatieven zijn haalbaar met betrekking tot informatie over het gebruik van financiële prikkels of andere instrumenten?

<p>Oostenrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> het Agentschap kan dit soort informatie verzamelen, verwerken en verspreiden 	<p>België</p> <ul style="list-style-type: none"> staat positief tegenover elk voorstel op Europees niveau op dit gebied 	<p>Denemarken</p> <ul style="list-style-type: none"> meer empirisch bewijs van de doelmatigheid van op verzekeringen gebaseerde prikkels 	<p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> onderzoek naar prikkels die op dit moment in gebruik zijn; het grondiger en ruimer bestuderen van het belang ervan vergelijkende onderzoeken van de economische gevolgen van verschillende maatregelen een onderzoek naar de wisselwerking tussen arbeidsomstandigheden en productiviteit kan op basis van samenwerking worden uitgevoerd 	<p>Frankrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> staat open voor de ontwikkeling van Europese projecten zoals SHAPE op grond van evaluaties die worden besproken binnen het Raadgevend Comité in Luxemburg
<p>Duitsland</p> <ul style="list-style-type: none"> de ontwikkeling van algemene economische doelmatigheidsindicatoren dient te worden overwogen; hiertoe moet informatie over de veiligheid en gezondheid op het werk in toenemende mate worden gecombineerd met economische gegevens (bv. periodes van arbeidsongeschiktheid gekoppeld aan productie) 	<p>Griekenland</p> <ul style="list-style-type: none"> verspreiding en uitwisseling van informatie onder overheidsinstanties met voorbeelden en commentaren (door middel van documenten, het Internet of bezoekprogramma's) 	<p>Ierland</p> <ul style="list-style-type: none"> er blijkt erg weinig informatie beschikbaar te zijn over bovengenoemde kosten/baten. Wellicht moeten er financiële middelen voor onderzoek beschikbaar worden gesteld 	<p>Italië</p> <ul style="list-style-type: none"> alle Europese financiële bronnen vaststellen die rechtstreeks of indirect veiligheid en gezondheid op het werk ondersteunen en ontwikkelen (onderzoek, opleiding, structuurfondsen) 	<p>Luxemburg</p> <ul style="list-style-type: none"> het (bestaande) SHAPE-project is belangrijk informatieverspreiding via het netwerk van het Agentschap
<p>Nederland</p>	<p>Portugal</p>	<p>Spanje</p> <ul style="list-style-type: none"> bevordering van informatievoorziening over methoden die bedrijven gebruiken om de gevolgen van preventieve maatregelen voor hun financiële resultaten te berekenen 	<p>Zweden</p> <ul style="list-style-type: none"> kenbaar maken van resultaten van onderzoeken naar financiële prikkels en uitwerking ervan op veiligheid en gezondheid op het werk 	<p>Verenigd Koninkrijk</p> <ul style="list-style-type: none"> om overlapping te voorkomen dienen alle activiteiten in verband met financiële prikkels volledig rekening te houden met het werk van de Europese Stichting eenvoudige methodologieën voor de dagelijkse beslissingen van bedrijven ontwerpen, met name voor KMO's; het SHAPE-onderzoeksproject kan te zijner tijd relevante informatie verschaffen

Deel 5 **CONCLUSIES**

CONCLUSIES

Overwegingen met betrekking tot kosten en baten van arbo-maatregelen

1. De economische betekenis, en meer in het bijzonder de raming van de kosten en baten van veiligheid en gezondheid op het werk, is een belangrijk thema geworden in de meeste lidstaten van de Europese Unie en de aandacht die zij daaraan besteden neemt nog steeds toe.
2. De lidstaten hanteren verschillende financiële prikkels en instrumenten bij het beleid voor veiligheid en gezondheid op het werk. Momenteel is men het meest bekend met kosten/baten-analyses. Andere prikkels, zoals het gebruik van subsidies en financiële sancties, zijn echter ook van belang.
3. In sommige lidstaten is de evaluatie van de economische gevolgen één van de standaard informatie-onderdelen bij besluitvorming over het te voeren beleid. De wijze waarop economische evaluaties de besluitvorming beïnvloeden varieert echter per lidstaat.
4. Hoewel de meeste lidstaten de k/b-analyse als een belangrijk onderdeel van de besluitvorming zien, bestaat de indruk dat ethische overwegingen nog steeds de boventoon voeren.

De economische betekenis van veiligheid en gezondheid op het werk

5. In veel lidstaten geschiedt de uitvoering van een kosten/baten-analyse voordat een maatregel wordt genomen, vaak volgens vaste regels en is soms zelfs verplicht. Andere maatregelen zoals campagnes, enz., worden in veel mindere mate geëvalueerd.
6. Slechts enkele lidstaten verrichten een k/b-analyse nadat een maatregel voor veiligheid en gezondheid op het werk is uitgevoerd.
7. De wijze van evaluatie verschilt per land en kan ook variëren naar gelang van de aard van de maatregel. De raming van baten blijkt met name een probleem te zijn. Met sociale aspecten wordt meestal in zekere mate rekening gehouden.
8. De lidstaten geven aan dat er veel problemen met de raming van baten zijn gemoeid, waaronder het gebrek aan betrouwbare gegevens, moeilijkheden bij het isoleren van relevante factoren en het feit dat baten vaak pas na enige tijd zichtbaar worden.
9. Sommige lidstaten hebben de kosten van arbeidsgebonden ziekten geraamd als percentage van het Bruto Binnenlands Product. De opgegeven percentages liggen tussen de 2,6 en 3,8 (met een grote verscheidenheid aan meegetelde kostenfactoren). Voor andere lidstaten waren de ramingen gebaseerd op het totaal aan gemelde kostengegevens als deel van het BBP. Percentages lagen tussen de 0,4 en 4,0.

10. De ramingsmethoden voor de kosten van arbeidsgebonden ziekten als percentage van het BBP zijn te gevarieerd om een nauwkeurige vergelijking tussen de lidstaten te kunnen maken. Niettemin wordt verondersteld dat de verscheidenheid aan kostenindicaties voor arbeidsgebonden risico's bij benadering de desbetreffende werkelijke kosten aangeven.
11. Voor bedrijven is het belangrijker om te weten of een bepaalde investering in maatregelen voor veiligheid en gezondheid op het werk hun kosten zal verlagen. In de meeste lidstaten bestaan instrumenten, of ze zijn in ontwikkeling, met behulp waarvan bedrijven de kosten en baten van maatregelen kunnen evalueren. Kleine en middelgrote ondernemingen hebben vaak onvoldoende financiële en personele middelen om deze methoden goed toe te passen.

Gebruik van financiële prikkels

12. In de meeste lidstaten bestaan subsidies ter bevordering van de ontwikkeling, verkoop of aanschaf van veilige en gezonde producten, productiemethoden, werkorganisatie, machines, enz. Slechts enkele lidstaten evalueren echter de effecten van de maatregelen die op grond van subsidie zijn genomen.
13. Wat de toekomst van subsidieregelingen betreft, lijken er een aantal verschillende tendensen in Europa te bestaan. In sommige lidstaten staan de subsidiefondsen onder druk, terwijl andere lidstaten nieuwe maatregelen invoeren.

14. De lidstaten hebben goed ontwikkelde systemen om financiële straffen en administratieve boetes aan afzonderlijke bedrijven op te leggen. Niettemin lijkt de administratieve boete terughoudend te worden toegepast. De hoofddoelstelling van handhaving is het doen naleven van de wetgeving.
15. Sommige lidstaten geven aan dat het niveau van financiële sancties te laag is om een afschrikwekkende werking te hebben en dat zij daarom initiatieven tot verhoging hebben ontplooid. Verder lijkt er bij overheidsinstanties een groeiende belangstelling te bestaan om zelf administratieve boetes te hanteren in plaats van, of daarnaast, overtreders voor het gerecht te brengen.
16. In een meerderheid van de Europese lidstaten maken financiële prikkels deel uit van het verplichte sociale verzekeringsstelsel voor arbeidsongevallen en beroepsziekten. Zij maken melding van verschillende prikkels. Premiedifferentiatie is de meest gangbare prikkel.
17. Kleinere bedrijven ondervinden vooral negatieve gevolgen van het feit dat financiële prikkels bij het premiebeleid meestal meer in verband worden gebracht met sector-brede ervaring met claims dan met evaluatie van de doelmatigheid van regelingen voor veiligheid en gezondheid van de specifieke organisatie.
18. Een nieuwe aanpak om veiligheid en gezondheid op het werk bij bedrijven te bevorderen is dat overheidsorganisaties - in hun hoedanigheid als

particuliere organen – opdrachtnemers of leveranciers van producten, goederen en diensten selecteren op grond van hun resultaten op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk.

19. Veel lidstaten erkennen de noodzaak van informatie-uitwisseling over de raming van kosten en baten van maatregelen. Veel lidstaten leggen de nadruk op het belang van een methodologie om de effecten van EU-richtlijnen te evalueren.

Initiatieven op Europees niveau

20. Voorgesteld wordt om instrumenten voor gebruik op bedrijfsniveau verder te ontwikkelen. Sommige lidstaten leggen de nadruk op het belang van eenvoudige modellen voor kosten/baten-analyse die door KMO's in hun dagelijkse praktijk kunnen worden gehanteerd.

BIJLAGEN

DEFINITIES¹

Absentie

Tijdelijke afwezigheid op het werk wegens ziekteverzuim en niet-gespecificeerde afwezigheid op het werk.

Administratieve boetes

Financiële sancties rechtstreeks opgelegd door een inspectie.

Baten

De baten van een activiteit of beleid kunnen worden geëvalueerd aan de hand van het verschil tussen de totale correctieve kosten in de situatie voordat en nadat er maatregelen zijn genomen plus de monetaire waarde van andere verbeteringen die in verband kunnen worden gebracht met het project of het beleid.

Kosten/baten-analyse (k/b-analyse)

Een techniek om de totale kosten en baten in monetaire eenheden te evalueren op maatschappelijk niveau of voor een bepaald project. Een k/b-analyse vergelijkt de preventieve kosten met de baten (d.w.z. vermindering van correctieve kosten plus bijkomende winsten).

Ziektekosten

Een methode om de kosten te tellen die met ziekten in verband kunnen worden gebracht.

Een ziektekostenanalyse kwantificeert de omvang van het probleem, terwijl er andere methoden gebruikt

moeten worden om een keuze te maken uit de oplossingen. Een ziektekostenanalyse kan zowel financiële als sociaal-economische lasten inhouden, naar gelang van de deelnemer aan het economisch proces voor wie de berekening wordt uitgevoerd. Bij een methodologie voor ziektekostenberekening zijn de “kosten” de middelen die in verband kunnen worden gebracht met bepaalde gezondheidsuitkomsten.

Kosten

De geldwaarde van de gebruikte middelen. In dit project wordt de term preventieve kosten gebruikt om het gebruik van middelen voor preventieve actie aan te geven en correctieve kosten om de gevolgen van ongevallen en de frequentie van ziekten te beschrijven.

Vervroegde pensionering

Iedere definitieve terugtrekking uit het arbeidsleven vóór de “normale” pensioenleeftijd (zoals gedefinieerd door nationale gebruiken en wetgeving). Als gezondheidsindicator wordt vervroegde pensionering vaak omschreven als personen die arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ontvangen.

Financiële lasten

Uitgaven (in termen van geld) voor een deelnemer aan het economisch proces, d.w.z. het bedrijf, het individu of de overheidssector. Bij financiële lasten zijn transfers tussen deelnemers aan het economisch proces inbegrepen, in tegenstelling tot sociale lasten.

Financiële straffen

Financiële sancties opgelegd door een rechtbank.

Menselijke kosten

Een term die wordt gebruikt bij sociaal-economische berekeningen om de waarde van de kwaliteit van het leven op zich te beschrijven (met inbegrip van geestelijke en lichamelijke gezondheid). De termen “smart” of “gezonde levensverwachting” kunnen ook worden gebruikt om hetzelfde verschijnsel te beschrijven. Menselijke kosten kunnen worden gekwantificeerd door bereidheid-tot-betalen-methoden.

Niet-medische herintegratie

Uitgaven die voortvloeien uit het scheppen van mogelijkheden voor arbeidsongeschikte personen om normale activiteiten uit te voeren, zoals aanpassingen van de werkplek of het huis en beroepsherintegratie.

Arbeidsongeval

Een plotselinge gebeurtenis, veroorzaakt door externe omstandigheden die plaatsvonden in verband met het werk. De gevolgen van ongevallen kunnen zijn: ziekten of aandoeningen; schade aan eigendom, fabriek, producten of het milieu, productieverliezen of grotere aansprakelijkheid.

Beroepsziekten

Ziekten van arbeiders waarvan bekend is (of verondersteld wordt) dat zij veroorzaakt worden door ongunstige arbeidsomstandigheden. Beroepsziekten zijn officieel erkend door overheidsinstanties of verzekeringen, terwijl arbeidsgebonden ziekten dat niet zijn.

1. Deze bijlage is deels gebaseerd op het rapport van de Europese Stichting “Een model voor de evaluatie van de kosten van stressoren op nationaal niveau”

Gederfde inkomsten (door arbeidsongevallen of beroepsziekten)

Gemiste zakelijke kansen (orders, verkopen) die waarschijnlijk niet verloren zouden zijn gegaan indien er geen ongeval of beroepsziekte had plaatsgevonden.

Productieverlies

Een methode die wordt gebruikt voor de bepaling van de geldwaarde van de werktijd die door ziekte verloren is gegaan. De waarde van een verloren werkuur (week, jaar) wordt verondersteld de marginale productie van de arbeider te zijn.

Terugverdientijd

Een eenvoudige indicator die wordt gebruikt bij de kosten/baten-analyse ter vergelijking van kasstromen (inkomsten en uitgaven) in verband met projecten, investeringen of beleid. Er zijn geen indicatoren die rekening houden met het tijdseffect.

Blijvende arbeidsongeschiktheid

Personen die wegens gezondheidsproblemen niet tot werken in staat zijn. Er kan sprake zijn van gedeeltelijke ongeschiktheid, zodat de term blijvende arbeidsongeschiktheid kan worden gebruikt voor mensen die om gezondheidsredenen vroeg met werken zijn gestopt en voor werkende mensen met een chronische ziekte of aandoening.

Personeelsverloop

Het verloop van werknemers in een stabiele werkgelegenheidssituatie - d.w.z. met uitzondering van de ge-

volgen van banengroei of inkrimping van het bedrijf en uitgezonderd zuiver seizoensgebonden wisselingen in de werkgelegenheid. In de meeste gevallen gemeten naar het aantal werknemers die ontslag nemen als percentage van het aantal arbeidskrachten.

Als variabele voor de veiligheid en gezondheid dient het personeelsverloopcijfer te worden vergeleken met een "normaal" cijfer of met een reëel doel voor het bedrijf. Een te hoog personeelsverloop kan enkel worden beschouwd als kostenpost op bedrijfsniveau.

Productiviteit

De omvang van de opbrengst per invoereenheid. Arbeidsproductiviteit (opbrengst per uur) wordt meestal gebruikt bij internationale vergelijkingen, maar kapitaalproductiviteit, d.w.z. gemeten door cijfers van kapitaalgebruik, is ook meetbaar. Productiviteit kan worden gemeten in eenheden en in geldwaarden.

Investeringsrentabiliteit

Indicator die wordt gebruikt bij kosten/baten-analyses (meestal op bedrijfsniveau) om kasstromen (inkomsten en uitgaven) te vergelijken die samenhangen met projecten, investeringen of beleid. Deze indicator houdt rekening met het tijdseffect.

Sociaal-economische kosten

In een kader van ziektekosten zijn sociaal-economische kosten de totale welzijnsverliezen als ongewenste bijproducten van de economische processen (externe factoren). Tot sociaal-economische kosten kunnen correctieve kosten in het gezondheidssysteem

behoren, alsmede mogelijke opbrengstverliezen op de arbeidsmarkt of in de productie van huishoudens en menselijke kosten. Indien sociaal-economische kosten kunnen worden voorkomen, kunnen ze worden aangewend om de batenkant in een kosten/baten-analyse te kwantificeren.

Bereidheid tot betalen

Een evaluatiemethode voor goederen die geen marktprijs hebben, meestal gebruikt om milieugoederen, veiligheid en gezondheid te waarderen. De meeste onderzoeken tonen aan dat een bevolking, mits voldoende op de hoogte van de risico's en de gevolgen daarvan, bereid is meer te betalen om een risico te beperken, vergeleken met de rechtstreekse financiële verliezen die zij waarschijnlijk lijdt. De bereidheid tot betalen wordt geëvalueerd door middel van vraaggesprekken of vragenlijsten ("waardering onvoorziene uitgaven").

Arbeidsgebonden ziekte

Ziekten die (gedeeltelijk) worden veroorzaakt door de omstandigheden op het werk.

AFKORTINGEN

AAA Association d'Assurance contre les Accidents (Luxemburgse Vereniging voor Ongevallenverzekering)

ANACT Agence Nationale pour l'Amélioration des Conditions de Travail (Frans nationaal agentschap voor de verbetering van arbeidsomstandigheden)

AUVA Allgemeine Unfallsversicherungsanstalt (Oostenrijkse verzekeringsinstelling voor industriële ongevallen)

BAUA Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin (Duits Overheidsinstituut voor de Veiligheid en Gezondheid op het Werk)

BBP Bruto Binnenlands Product

CNAM Caisse nationale d'assurance de maladie (Frans overheidsfonds voor ziekteverzekering)

CRAM Caisses regionaux d'assurance de maladie (Franse regionale fondsen voor ziekteverzekering)

DWES Deense overheidsdienst voor de veiligheid en gezondheid op het werk

ECU European Currency Unit (Europese munteenheid)

EUROSTAT Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen

FACT Fondation d'amélioration des conditions de travail (Frans ministerie van Arbeid, Fonds voor de Verbetering van Arbeidsomstandigheden)

HSE Health and Safety Executive (Raad voor Veiligheid en Gezondheid - Verenigd Koninkrijk)

IKA Instituut voor sociale zekerheid (Griekenland)

INAIL Istituto nazionale per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul Lavoro (Nationaal Instituut voor de Verzekering tegen Ongevallen op het werk - Italië)

ITACA Istituto per la Trasparenza, l'Aggiornamento e la Certificazione degli Appalti (Instituut voor de Transparantie, Actualisering en Certificatie van contracten)

K/B-Analyse Kosten/baten-analyse

KMO'S Kleine en middelgrote ondernemingen

OSH Veiligheid en gezondheid op het werk

NACE Nomenclature générale des activités économiques dans les CE (Statistische Nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschappen)

NIA-TNO Nederlands Instituut voor de Arbeidsomstandigheden /Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek

SHAPE Safety & Health and Performance and Enterprises (Veiligheid en Gezondheid en Resultaten en Bedrijven)

SYAE Raad voor veiligheid en gezondheid op het werk (Griekenland)

TDC Technologisch Ontwikkelingscentrum

TSR Tyosuoselurahasto (Fins Fonds voor de werkomgeving)

European Agency for Safety and Health at Work

Gran Vía, 33. 48009 Bilbao - Spain

Tel.: 94 - 479 43 60

Fax: 94 - 479 43 83

<http://www.eu-osa.es>

e-mail: information@eu-osa.es

ISBN 92-828-2634-1

9 789282 826348